

מהלכי סיפוח ביהודה ושומרון - השלכות

תמצית

ספטמבר 2018

על המחקר

בחוברת זו מכונסים עיקרי ממצאי מחקר מקיף אשר נמשך למעלה משנה ובוצע ע"י עשרות חברי תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל' יוצאי כל מערכות הביטחון בדרגים הבכירים ביותר, ולצידם בכירי המומחים מהמשק והאקדמיה הישראליים כמו גם בכירי מערכות ממשל שונות.

המחקר, הראשון מסוגו והיקפו בנושא זה, נועד לאפשר למקבלי ההחלטות בישראל לעמוד על מלוא התוצאות הצפויות למהלכי סיפוח הנדונים בכנסת ובממשלה ולקרוא להם לנהל עבודת מטה מסודרת ודיון ציבורי פתוח בטרם הכרעה.

המחקר ישמש גם כבסיס למערכה ציבורית נרחבת במגמה להעמיד את הציבור הישראלי הן על רצינות כוונות חסידי הסיפוח, הן על האפשרות שמהלכי סיפוח ייצאו לפועל בקרוב, ובעיקר על מיגוון המשמעויות וההשלכות הן לביטחון ישראל והן לרווחת אזרחיה.

המחקר המלא יתפרסם לקראת סוף שנת 2018.

פתח דבר

חמישים שנה של נוכחות ישראלית ביהודה ושומרון (איו"ש) ועשרים וחמש שנים מאז הסכמי אוסלו, ועדיין אין לממשלות ישראל מדיניות ברורה באשר לעתיד השטח, שאמנם אינו בראש רשימת האיומים הביטחוניים, אך השפעתו קיומית על עתיד מדינת ישראל. עתיד שטחי איו"ש, על קרוב לשלושה מיליון הפלסטינים החיים בהם - נושא המשליך על ביטחונה הלאומי של המדינה וצביונה - מתנהל על בסיס אינטרסים סקטוריאליים, אמונות ורגשות, ללא ניתוח אסטרטגי מעמיק.

תוכניות סיפוח באיו"ש, שהצטיירו עד לא מכבר כאשליות של מיעוט קיצוני, הפכו לאחרונה ליוזמות חקיקה בכנסת ולהצעות לפעולה של שרים בממשלת ישראל.

בכהונתה הנוכחית, ממשלת ישראל ה-34, לא רק מאיצה את ה'סיפוח הזוחל' של חלקים מאיו"ש, בדגש על שטחי C, אלא עברה שלב בהכנת התשתית החוקתית לסיפוח נרחב בחקיקה.

מהלכים אלה מתבצעים, ככל הידוע, מבלי שבוצעה עבודת מטה סדורה באשר למשמעויות הביטחוניות, הכלכליות, החברתיות, המשפטיות והמדיניות ומבלי שהגופים המקצועיים התבקשו לחוות דעתם על תוצאותיהם האפשריות.

מהלכים אלה גם נוגדים את שאיפת רוב אזרחי ישראל לשמר את הרוב היהודי ואת החזון הציוני ברוח ערכי מגילת העצמאות, המחייבים הפרדות מהפלסטינים.

מהמחקר הנרחב של תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל', שתמציתו מובאת במסמך זה, עולה כי מהלכי הסיפוח - 'הזוחל' והחקיקתי - ככל שיימשכו ויתעצמו, ייצרו גלי הדף שיפגעו בביטחון ישראל, באופייה היהודי-דמוקרטי, בכלכלתה וברווחת אזרחיה, ביחסיה עם שכנותיה, וביחס הקהילה הבין-לאומית אליה.

המסמך מפרט את ההשלכות הביטחוניות, המדיניות, הכלכליות, המשפטיות, והחברתיות של תהליך זה, העלול להביא לקץ החזון הציוני של ישראל כמדינה בטוחה, דמוקרטית ובעלת רוב יהודי מוצק לדורות.

מטרתו המרכזית של המסמך היא להתריע, בעוד מועד, על מחדל ברמה הלאומית, ולהניח את התשתית לדיונים בדרגי מקבלי ההחלטות ובציבור בעניין קריטי זה.

לעומת יוזמות סיפוח, העלולות להביא כלייה על החזון הציוני, על מדינת ישראל ליוזם מהלכי הפרדות אזרחית מהפלסטינים, בעוד צה"ל נשאר אחראי על הביטחון באיו"ש עד בוא הסדר מדיני, ברוח תוכנית 'ביטחון תחילה' של 'מפקדים למען ביטחון ישראל'.

אלוף (מיל') אמנון רשף
יושב ראש
מפקדים למען ביטחון ישראל

תוכן עניינים

3 פתח דבר

5 מבוא

8 פרק א' - 'אפקט הדומינו': מסיפוח שטח C למדינה אחת

14 פרק ב' - השלכות מהלכי הסיפוח

33 פרק ג' - המלצות וסוף דבר

מפות

7 מפה 1: אזורי השליטה באיו"ש - המצב הנוכחי

11 מפה 2: סיפוח שטח C והחלת ממשל-צבאי

26 מפה 3: ישראל לאחר סיפוח איו"ש

תרשימים

10 תרשים 1: הסיפוח - 'אפקט הדומינו'

31-32 תרשים 2: התפתחויות מהלכי הסיפוח והשלכותיהם

טבלאות

22 טבלה 1: סיכום עלויות סיפוח שטח C

24 טבלה 2: סיכום עלויות סיפוח איו"ש

מבוא

בתום חמישים שנה של נוכחות ישראלית באיו"ש ועשרים וחמש שנה מאז הסכמי אוסלו, לממשלת ישראל עדיין אין מדיניות מוצהרת וברורה באשר לעתיד השטח. להכרעה בנושא זה, כמו גם להיעדרה, משמעויות מרחיקות לכת לעתיד מדינת ישראל.

האמירה הנחרצת האחרונה בעניין זה נאמרה לפני תשע שנים על ידי ראש הממשלה דאז והיום, מר נתניהו בנאום בר אילן:

"זכותנו להקים את מדינתנו כאן, בארץ ישראל, נובעת מעובדה אחת פשוטה: זוהי מולדתו של העם היהודי, וכאן נצרבה זהותנו... אבל צריך גם כאן לומר את כל האמת: בלב חבלי המולדת היהודית חי היום ציבור גדול של פלסטינים. אנחנו לא רוצים למשול בהם, לא לנהל את חייהם, ולא לכפות עליהם את הדגל שלנו או את התרבות שלנו. בחזון השלום שלי חיים בארץ הקטנה שלנו שני עמים חופשיים זה בצד זה, בשכנות טובה ובכבוד הדדי. לכל אחד הדגל שלו, ההמנון שלו והשלטון שלו. ואיש מהם אינו מאיים על הביטחון ועל הקיום של שכנו..."

חזון זה, של היפרדות מהפלסטינים, לא תורגם למדיניות ואסטרטגיה מעשיים. יתר על כן, פעולות הכנסת והממשלה מקדמות מציאות הפוכה, של מניעת היכולת להיפרדות עתידית.

הדיון בעתיד שטחי איו"ש מונע ע"י אינטרסים סקטוריאליים, אמונות ורגשות וללא בחינה מעמיקה של המשמעויות הרבות, כנדרש בהכרעות המשליכות על עתידם של עם ומדינה.

בהיעדר אסטרטגיה לאומית בנושא זה, מהלכים המשקפים כושר מיקוח של סקטור מסויים בחברה הישראלית מניבים שתי תוצאות: הם מערערים את היציבות הזמנית שגובשה במהלך העשורים שחלפו ומאיימים למנוע ביסוסה לעתיד.

אשר לערעור היציבות: באיו"ש חיים 2.6 מיליון פלסטינים (ועוד כ-330,000 במזרח ירושלים) במסגרת אוטונומיה מוגבלת. חיי היום-יום מתנהלים מבלי שייפלו לנטל על כלכלת ישראל ומבלי שנידרש לספק להם שירותי בריאות, חינוך, תעסוקה, סעד ותשתיות. חשוב לא פחות, מתקיים שיתוף פעולה (שת"פ) ביטחוני של מנגנוני הביטחון הפלסטיניים עם כוחות הביטחון הישראליים, שת"פ המאפשר נוכחות צבאית ישראלית דלילה יחסית באיו"ש.

ההפרדה הגאוגרפית בין האוכלוסיות היהודית והפלסטינית יצרה מציאות המעניקה לאזרחי ישראל תחושת מוגנות, אולם מציאות זו שברירית.

חלוקת איו"ש על פי הסכמי אוסלו לשטחים באחריות פלסטינית (שטחי A ו-B) ובאחריות ישראלית (שטחי C) יצרה הפרדה גאוגרפית ודמוגרפית מסוימת בין האוכלוסיות היהודית והפלסטינית (ראו מפה 1); הקטינה את החיכוך ביניהן; ועם השלמת 'גדר הביטחון' תיווצר גם הפרדה פיזית בין גושי ההתיישבות היהודיים שממערב לגדר לבין מרכזי האוכלוסייה הפלסטיניים ממזרחה, כך שמרבית המתישבים ימצאו מחוץ למרחב החיכוך.

מציאות זו יצרה מצב ביניים המעניק לאזרחי ישראל תחושת מוגנות. מרבית נפגעי הטרור הפלסטיני הינם בקרב המתישבים באיו"ש. רוב חיילי המילואים גם אינם חשים את נטל שירות המילואים באיו"ש. מכאן היעדר תחושת הנחיצות והדחיפות לשנוי המצב.

עם זאת, כפי שהומחש ב'אינתיפאדה השנייה' ובסבבי אלימות הרסניים פחות, מציאות זו שברירית. השת"פ הביטחוני עם הפלסטינים אכן מניב מאות סיכולי ניסיונות פיגוע ומעצר מפגעים, אך קיומו לאורך זמן מחייב התנהלות אשר תתרום לתחושת המשרתים במנגנוני הביטחון הפלסטיניים וסביבתם המשפחתית והחברתית כי יש בו כדי לשרת אינטרס לאומי פלסטיני ואינו מהווה רק שיתוף פעולה עם הכיבוש. בפועל, החלטות ישראליות מאתגרות את שרידותו ובלחץ גורמי ימין קיצוניים נזרעים זרעי הסיפוח ובעטיים - קריסתו.

בשנים האחרונות ממשלת ישראל פועלת, הן בפועל והן במהלכי חקיקה, להאצת ה'סיפוח הזוחל' של חלקים משטח C באיו"ש, כמו גם להכנת התשתית החוקית לסיפוח נרחב יותר בחקיקה.

רעיונות ותוכניות סיפוח באיו"ש, שמשך שנים הצטיירו כמשאלת-לב משיחית ובלתי ישימה של מיעוט קיצוני בשולי המערכת הפוליטית הישראלית, קיבלו תנופה בעקבות ייצוג הבולט של מיעוט זה בקואליציה ובממשלה הנוכחיים, ועקב השתנות נסיבות ו'הבשלת' תנאים חיצוניים ופנימיים, הנתפסים, בטעות, ע"י מובילי הקואליציה ותומכיהם החוץ-פרלמנטרים כ'הזדמנות היסטורית'.

בעוד הגורמים הקיצוניים ביותר בתוך הקואליציה ובקרבת המתיישבים מטיפים למיצוי הרגע באמצעות סיפוח כלל איו"ש, חלק מראשי הימין המפוכחים יותר, חוששים מתשלום מחירים מדיניים, ביטחוניים, כלכליים, חברתיים ומשפטיים בלתי נסבלים כתוצאה מסיפוח מלא.

הללו פועלים לפיכך לממש חלופות סיפוח חלקיות - במישורים הטריטוריאלי, הפונקציונלי והפרסונלי - של שטחי C: בכלל זה סיפוח של גוש/י התיישבות 'בלבד'; החלת סמכויות ריבוניות בתחומי מינהל וממשל על מרחבי ההתיישבות היהודית באיו"ש; או הרחבת תחולת חקיקה ישראלית אישית על המתיישבים היהודיים באיו"ש.

לצורך קבלת החלטות מושכלת ברמה הלאומית, מתחייבת עבודת מטה מקיפה וסדורה שתעריך את מכלול המשמעויות, קצרות וארוכות הטווח, של מהלכי סיפוח.

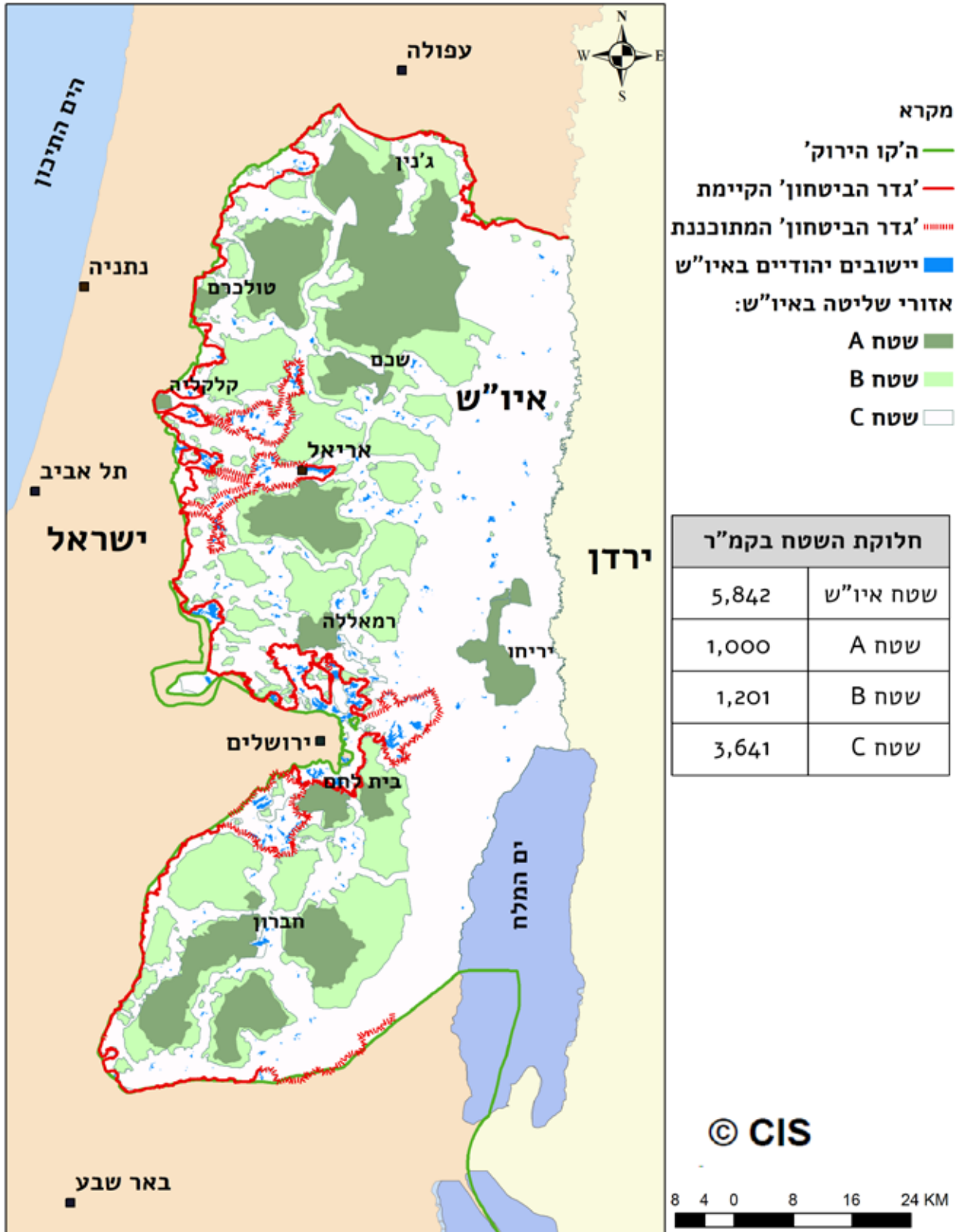
ככל הידוע, הממשלה לא יזמה כל עבודת מטה מסוג זה; לא קיימה הליך קבלת-החלטות סדור; לא התייעצה עם גורמי המקצוע במערכת המדינית-ביטחונית והכלכלית-חברתית; ומיישמת מדיניות המונחית ע"י שיקולים שחלקם מוסתרים מן הציבור. **מהלכים אלו מנוגדים להעדפה של רוב אזרחי ישראל והם לא הועמדו מעולם להכרעת הבור.**

על רקע זה לקחה על עצמה תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל' לבחון לעומק את תרחישי הסיפוח הנדונים, להעריך מקצועית את מלוא תוצאותיהם, ולהתניע שיח ציבורי מבוסס עובדות ונתונים אודות משמעויות הסיפוח.

ממקבלי ההחלטות בפרט, ותומכי הסיפוח ככלל, מצופה לקחת חלק בשיח זה, להבהיר לציבור את השיקולים המנחים אותם, ולתמוך בחלופות המשרתות את האינטרסים הישראליים ארוכי הטווח.

מפה 1: אזורי שליטה באיו"ש - המצב הנוכחי.

פרק א': 'אפקט הדומינו': מסיפוח שטח C למדינה אחת.

המפוכחים בקרב חסידי הסיפוח מעריכים כי יעלה בידם להגשים את מטרתם האסטרטגית – סיפוח מירב שטחי איו"ש תוך מיזעור היקף האוכלוסייה הפלסטינית המסופחת – באם יאתרו נכונה בכל שלב את סף הסובלנות של מתנגדי הסיפוח מבית ומחוץ ויימנעו מלחצותו.

ניתוח התהליכים הפוליטיים בקרב האוכלוסייה הרלבנטית ונציגיה במערכת הפוליטית, כמו גם בסביבה האסטרטגית, מעלה כי ציפייתם שיעלה בידם לשלוט בדינמיקת הסיפוח על בסיס הדרגתיות היישום היא בחזקת אשליה, וזאת משלוש סיבות עיקריות:

- **האחת, פנים ישראלית:** ככל שתגובת הסביבה החיצונית – הפלסטינים, מדינות האזור והמערכת הבינלאומית – תהיה מאופקת יותר כך ייגבר הלחץ של שדולת הסיפוח הנחושה והיעילה על נציגותה בכנסת ובממשלה להאיץ את תהליך הסיפוח לבל יאבד 'חלון ההזדמנויות'.
- **השנייה, באשר להערכת תגובת המערכת הבין-לאומית:** ה'מחמירים' רואים תגובה קשה, בולמת סיפוח, כמענה למהלך החקיקה הראשון לסיפוח מוגבל. ה'מקלים' צופים תגובה קשה אולי עוד יותר, אך רק לאחר הסלמה משמעותית במהלכי סיפוח. אך גם אלה וגם אלה, כמו גם אדריכלי הסיפוח, אינם מסוגלים להעריך את סף הסובלנות והפסקת האיפוק של המערכת הבין-לאומית, ולפיכך יקדמו את מהלכי הסיפוח כל עוד לא הונחתה תגובתה במלוא עוצמתה.
- **השלישית והמברעת, מתייחסת לעמידות המערכת הפלסטינית.** לא ניתן לקבוע בוודאות, אף לא להעריך, את הנקודה בה בתגובה למהלכים הישראליים החד צדדיים ייפסק שיתוף הפעולה הביטחוני עם הרש"פ, או שזו תחדל לתפקד כליל. כל אחת משתי ההתפתחויות הללו תביא לאבדן שליטה בתהליך הסיפוח שכן תחייב את מערכת הביטחון לתת מענה כולל לחלל הריק שיווצר ולתופעות הלוואי שניב, בכללן גלי אלימות מזויינת. ככל שחסידי הסיפוח אינם יכולים לחזות נקודה זאת, אין לצפות שיפעילו בלמים מיוזמתם או שיווצר לחץ פוליטי נגדי – לבלימת התהליך – מבעוד מועד. ומשנחצתה נקודה זאת, לא תהיה לישראל ברירה אלא להשתלט מחדש על השטח כולו ולנהל את אוכלוסייתו.

בשל שלוש סיבות אלה, אנו צופים דינמיקה של תגובת שרשרת, או 'אפקט דומינו', כאשר תוצאות כל מהלך ישראלי גוררות את הבא אחריו, כלהלן:

- עם המעבר מ'סיפוח זוחל' לסיפוח בחקיקה, ובמקרה שמהלכים מצומצמים 'יעברו בשלום' יבוצעו מהלכי סיפוח משמעותיים יותר, הכל עד התפרצות תגובה אלימה בשטחים. זאת תהיה 'נקודת ההצתה'.
- 'נקודת המפנה' תהווה התפרצות אלימה מזויינת באיו"ש, הפסקת השת"פ של כוחות הביטחון הפלסטיניים ואולי גם השתלבותם בהתקוממות, וקריסת הרש"פ, אם זה באפן יזום ו/או בלחץ ה'רחוב' הפלסטיני.
- התפתחויות אלה יחייבו השתלטות צבאית על שטחי A ו-B – 'נקודת השבר'.
- 'נקודת האל-חזור' תרחש עם סיפוח יתרת השטח, על אוכלוסייתו והענקת 'תושב קבע' ל-2.6 מיליון הפלסטינים, שיבואו בעקבות לחץ חברתי-פנימי, ולחץ אזורי ובין-לאומי לביטולו של הממשל-הצבאי.

- לבסוף, בעקבות לחץ בין-לאומי, ופנים ישראלי, תתחייב הענקת אזרחות למיליוני תושבי איו"ש הפלסטיניים - מצב שיביא בהכרח להיווצרות מדינה אחת דו-לאומית.
- גם אם שתי 'אבני הדומינו' האחרונות יוותרו על כנן, דהיינו, ייתרת השטח לא תסופח, אלא תיוותר תחת משטר של ממשל-צבאי, כפי שיפורט בהרחבה להלן, הנזק לביטחון ישראל, למצבה האזורי והבין-לאומי, לערכיה ולאינטרסים לאומיים נוספים יהיה חמור.

ה'סיפוח הזחל': התשתית לסיפוח שטח C

באופן מעשי, תוך ניצול מכלול הכלים הממלכתיים, המנהליים, הפרלמנטריים והמשפטיים העומדים לרשות שלוש רשויות המדינה - המבצעת, המחוקקת והשופטת, **מפעילה הממשלה אסטרטגיה מתמשכת של 'סיפוח זחל' הכוללת:**

- **הרחבת הישובים היהודיים.** בעיקר מחוץ לגושי ההתיישבות;
- **אישור בדיעבד לבנייה ישראלית בלתי חוקית בשטחי C;**
- **סלילת תשתית תחבורתית באיו"ש** וחיבורה לתחום הריבוני של ישראל (ממערב ל'קו הירוק');
- **הגבלת הפיתוח הפלסטיני בשטחי C;**
- **הריסת מבנים פלסטיניים שנבנו בשטחי C** ללא היתרים;
- **העמקת ההבחנה בין זכויות המתיישבים היהודיים באיו"ש לאלו של הפלסטינים באמצעות מהלכים חקיקתיים.**

'סיפוח זחל' זה מתקיים בפועל זה עשרות שנים. אולם במהלך כהונת הממשלה הנוכחית, מהלך זה מואץ ובמסגרתו, מגמת הפרדה שעמדה ביסוד 'הסכמי אוסלו' משתנה בצעדים הדרגתיים, חלקם מתוך כניעה ללחץ חוץ-פרלמנטרי וחלקם כמימוש כוונות ממשלה - כאשר בפועל הוא מהווה את התשתית לסיפוח של חלק משמעותי בשטח C.

נקודת ההצתה: סיפוח גוש התיישבות או חלק משמעותי בשטח C

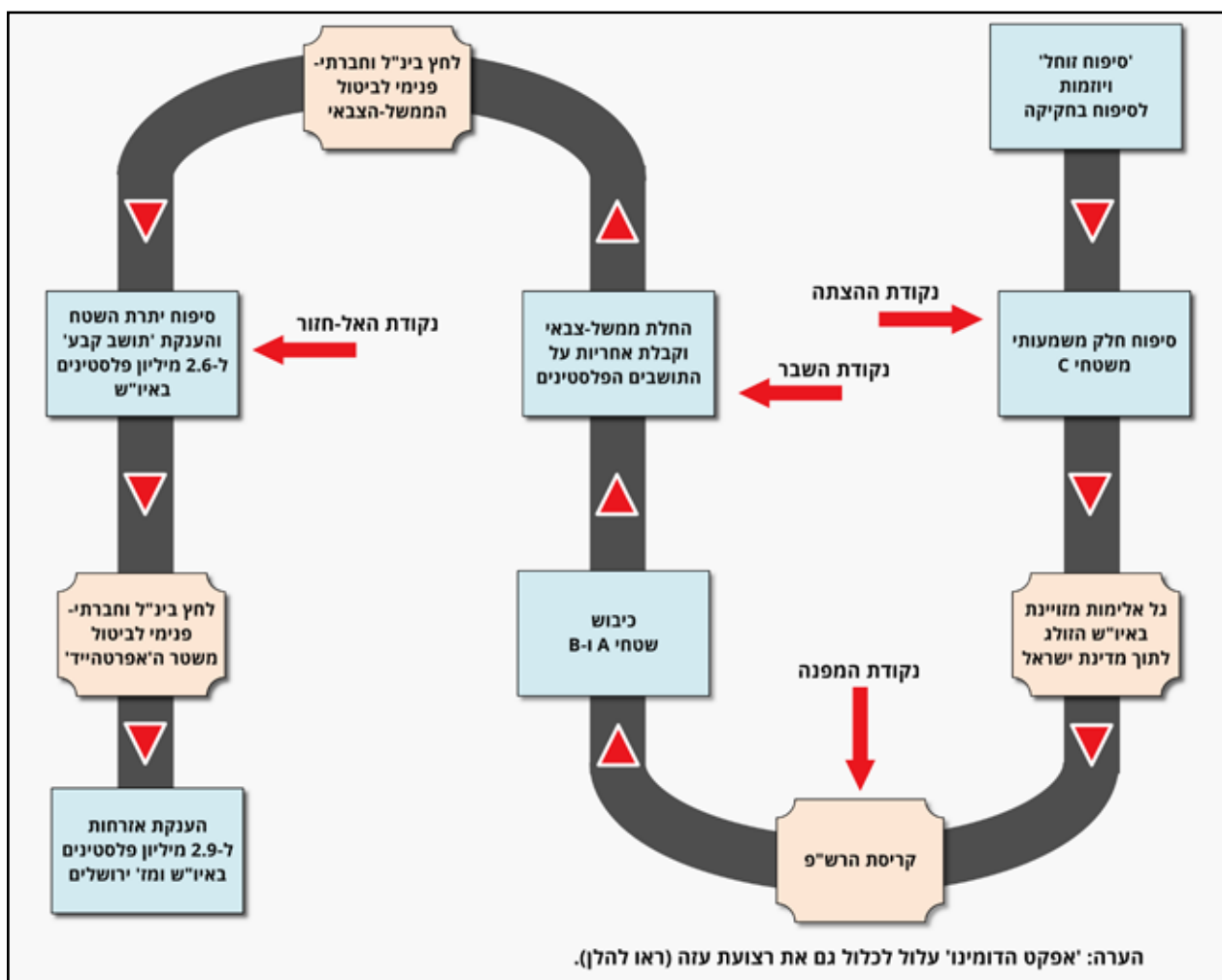
בעוד שהחלטת ממשלה בדבר וויתור על שטח ריבוני של מדינת ישראל מחייבת את אישור הכנסת ברוב של 61 חבריה וגם טעונה אישור במשאל-עם, הרי שמעשית, ובכל רגע נתון, ממשלת ישראל יכולה להחליט על 'החלת המשפט, השיפוט והמנהל של מדינת ישראל' (מעשה סיפוח) על כל שטח באיו"ש ולסיים את הליך החקיקה באשרור מהיר וברוב רגיל של חברי כנסת.

סיפוח זה יכול לחול על כל שטחי C או על גוש התיישבות אחד או יותר, הנמצאים בקונצנזוס ציבורי רחב, כמו למשל: גוש מעלה-אדומים.

במידה וסיפוח חלקי יעבור ללא תגובה מקומית ובין-לאומי חריפה, יש להניח שהתגובה הרפה תהווה 'רוח גבית' ללחץ פוליטי של הפוליטיקאים מצדדי הסיפוח והמתיישבים באיו"ש וידרבן את הממשלה להרחיב את הסיפוח לכל שטחי C או רובם, או לחילופין: ב'שיטת הסלמי' לאזורים נוספים בשטחי C.

לפלסטינים המתגוררים בשטח המסופח (ב-300,000 פלסטינים בסיפוח C מלא או 66,000 בסיפוח חלקי של C) **יוענק**, קרוב לוודאי, מעמד 'תושב קבע' בדומה למעמד אותו קיבלו הפלסטינים במזרח-ירושלים ב-1967.

תרשים 1: הסיפוח – 'אפקט הדומינו'

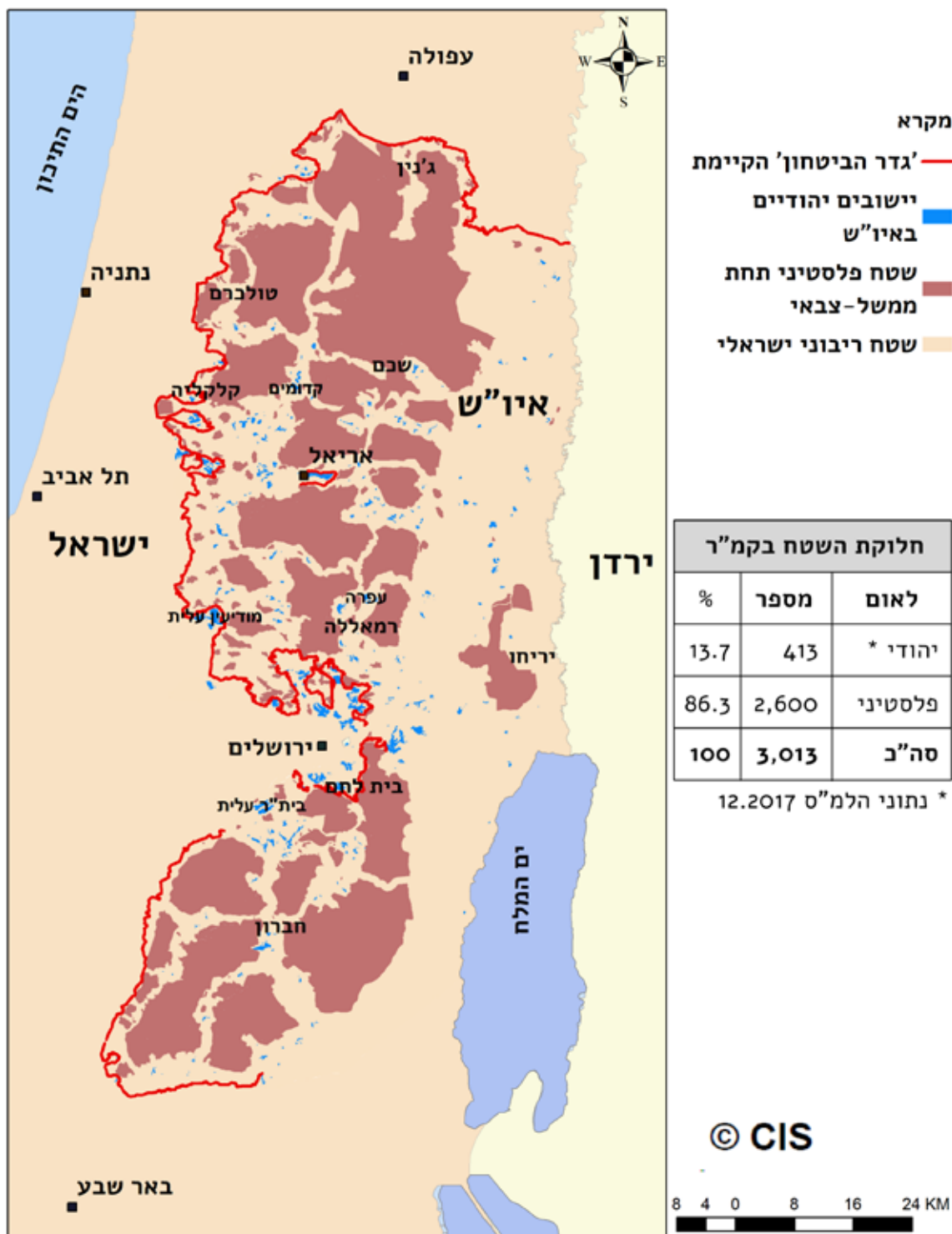

נקודת המפנה: התפרצות גל-אלימות והתמוטטות הרשות הפלסטינית

להערכתנו, נקודת המפנה אשר תסיים את מהלך הסיפוח המבוקר, לכאורה, ותוביל לשרשרת אירועים אשר אינם בשליטת ממשלת ישראל, תהיה תגובת 'הרחוב' וההנהגה הפלסטינית. סיפוח שטחים משמעותי ימחיש לציבור ולהנהגה הפלסטינית שאין תוחלת לפתרון 'שתי המדינות'. שהסכם הביניים ('הסכם אוסלו') הפך לבלתי ישים. ביטול הסכם זה, שעל בסיסו הוקמה הרשות הפלסטינית (רש"פ), יהיה בגדר פגיעה אנושה בלגיטימיותה, יאיץ את החלשתה, וככל הנראה יביא לקריסתה, אם כתוצאה של החלטה של ההנהגה הפלסטינית או כתוצאה מהתקוממות עממית נגדה, כמי שעצם קיומה משרת את הכיבוש. קרוב לוודאי, שקודם להתפרקות הרש"פ יופסק התיאום בין מנגנוני הביטחון הפלסטיניים לבין מערכת הביטחון הישראלית. התפתחות אירועים אלה יאיצו את התפרצות גל האלימות המזוינת ברחבי איו"ש, אשר יזלוג גם לתוך שטחה הריבוני של מדינת ישראל. התמוטטות הרש"פ, היעדר סמכות שלטונית פלסטינית חלופית, וגלי אלימות יחייבו את צה"ל להשתלט מחדש על כל שטחי הרש"פ (B-1 A) על 2.3 מיליון תושביהם. ההשתלטות בלחימה על הערים והכפרים בשטחי B-1 A יכולה להמשך תקופה ארוכה יחסית ויש לצפות שיוצאי מנגנוני הביטחון הפלסטיניים החמושים וה'תנזים' יצטרפו ללחימה מול צה"ל. בהנחה

שהשתלטות בלחימה תהיה בנוסח מבצע 'חומת מגן', יידרשו כוחות סדירים וכוחות מילואים בסדר גודל של 3-5 אוגדות, לרבות גיוס של כ-30,000 חיילי מילואים ומהלך זה יימשך מספר חודשים, מתוכם לפחות כ-45 ימי לחימה.

מפה 2: סיפוח שטח C והחלת ממשל-צבאי.

נקודת השבר: הקמת ממשל-צבאי וקבלת אחריות על חייהם של 2.3 מיליון פלסטינים

בהיעדר גורם שלטוני מרכזי בדמות הרש"פ, הנטל והאחריות על חייהם של כ-2.3 מיליון פלסטינים, יפלו על מדינת ישראל וזו תידרש להקים מחדש את הממשל-הצבאי עם כל המשמעויות הכרוכות בכך: החל מהפעלת מערכות תשתית, ניהול מערכות החינוך, הבריאות והרווחה וכלה בפיתוח מקורות תעסוקה וכלכלה.

בהמשך למגמה הנוכחית, וכמימוש למטרת הסיפוח, יש לצפות שממשלת ישראל תיזום הרחבת ישובים קיימים ותפעל להקמת ישובים חדשים בשטח המסופח תוך הענקת תמריצים לאיכלוסם. בהיעדר יכולת להפריד בין מאות אלפי הפלסטינים בשטח המסופח – אשר כאמור, אמורים לקבל מעמד של 'תושב קבע' – לבין מיליוני הפלסטינים בתחומי הממשל-הצבאי, ובאין דרך לעבור מיישוב פלסטיני למשנהו בשטחי הממשל (שטחי A ו-B), ללא מעבר בשטחה הריבוני של מדינת ישראל (שטחי C), מערכת הביטחון תאלץ להתמודד גם עם אתגר הבקרה על תנועת פלסטינים לתוך מרחבי ישראל הריבונית.

החיכוך המוגבר בין האוכלוסייה הישראלית והפלסטינית יסלים את האיומים הביטחוניים ויקשה על ניטורם וסיכולם. כל עוד לא ייבנה מכשול חדש לאורך קו הגבול החדש סביב השטחים המסופחים, פרויקט שבשל היקפו ועלויותיו בכוח אדם ובמשאבים תקציביים (ראו להלן) סבירות מימושו קלושה, תתאפשר כניסה קלה משטחי הממשל-הצבאי לישראל, ועמה פוטנציאל לעלייה דרמטית בסיכונים הביטחוניים.

כדי לסכל איומים אלה, צה"ל יאלץ לתגבר את כוחותיו באיו"ש באופן משמעותי ועל בסיס קבוע, ויידרש לפעילות מוגברת ולחציצה פיזית בין האוכלוסיות בדפוסים של כבישים נפרדים, מחסומים ואמצעים נוספים – כל זאת על חשבון מוכנותו לעימות בזירות אחרות.

וברקע כל זה, יש לצפות לתגובה חריפה מצד הקהילה הבין-לאומית, עד כדי הטלת סנקציות כלכליות; למשבר מדיני חמור עם מצרים וירדן; לפגיעה קשה בשת"פ הביטחוני עימן ועם מדינות אחרות באזור. **אובדן העומק האסטרטגי הנובע מהשת"פ הביטחוני ההדוק עם ירדן יומחש במלואו באם תגובת האוכלוסייה הפלסטינית בירדן תערער את יציבות השלטון בממלכה.**

מצב עניינים זה, שבו ישראל מקיימת ריבונות על חלק מאיו"ש, מרחיבה בנייה ביישובים היהודיים ובונה חדשים, ומקיימת שלטון צבאי על יתרת השטח ועל 2.3 מיליון הפלסטינים המתגוררים בו בעוד הם משוללי זכויות ומצויים במעמד נחות – לא ימשך לעד.

השילוב בין ממשלה ימנית ולחצים פוליטיים להרחיב את האחיזה באיו"ש, לבין לחצים חיצוניים לסיים את מצב השלטון-הצבאי ושליטת זכויות אזרח ממיליוני הפלסטינים, ייתכן שיביא את מדינת ישראל לביטול ממשל-צבאי ולהחלת הריבונות הישראלית על איו"ש כולו.

נקודת האל-חזור: סיפוח יתרת איו"ש ומימוש חזון המדינה האחת

סיפוח כלל שטח איו"ש יהווה ביטול סופי של כל מגמת ההיפרדות מהפלסטינים ואימוץ בפועל של פתרון המדינה האחת.

בהנחה שהפלסטינים באיו"ש יקבלו מעמד של 'תושב קבע' ולא אזרחות ישראלית, כ-25% מתושבי המדינה יהיו משוללי זכויות אזרחיות. באם במענה למצב החדש, הכנסת תחוקק חוקים ותקנות אשר יגבילו את חופש התנועה של הפלסטינים, על מנת למנוע מהם לעבור ולהתגורר בתחומי ה'קו-הירוק' ההיסטורי, ישראל תנהל בפועל מדיניות מפלה בסגנון 'אפרטהייד'.

מהלך סיפוח מלא זה, והמדיניות המפלה הצפויה להתלוות אליו, יפגעו באופן חמור ביותר בכלל האינטרסים של מדינת ישראל וידחקו אותה לעמדת מצורעת בדירה הבין-לאומית. ישראל תקלע למצוקה האסטרטגית החמורה בתולדותיה ותיאלץ לבחור בין מעמד של מדינה סוררת (Rogue State) נוסח דרום אפריקה של שנות התשעים או צפון קוריאה של ימינו, לבין ויתור על אופייה היהודי והגדרה עצמית מחודשת כמדינת כל-אזרחיה.

תסריט זה ממחיש את 'אפקט הדומינו' ואת הסיכון הכרוך בסיפוח, ולו חלקי, לעתידה, אופייה וזהותה של ישראל, כמדינה יהודית ודמוקרטית ברוח ערכי מגילת העצמאות.

בפרקים הבאים נציג את ההשלכות הביטחוניות, מדיניות, כלכליות, חברתיות ומשפטיות הנגזרות מ'אפקט הדומינו' שראשיתו בסיפוח חלקי וסופו שליטה בשטח כולו על אוכלוסייתו הפלסטינית.

פרק ב': השלכות מהלכי הסיפוח

השלכות ביטחוניות-צבאיות

השת"פ הביטחוני עם הרש"פ חיוני לביטחון ישראל. מהלכי סיפוח שיובילו להשתלטות צבאית על איו"ש, ירתקו את צה"ל ומשאביו האנושיים והתקציביים למשימות בט"ש ושיטור נרחבות אשר יצריכו סד"כ בהיקפים שלא יאפשרו מוכנות למלחמה בגזרות אחרות, ויחייבו הקמת תשתיות ביטחוניות ואזרחיות בקנה מידה גדול.

מאז הסכמי אוסלו, תפיסת ההפעלה של צה"ל באיו"ש מעניקה משקל חשוב לשת"פ עם מנגנוני הביטחון של הרש"פ. שת"פ זה נוצר ע"י הסכמי אוסלו ומהווה את המרכיב העיקרי להסכם שעדיין מקויים בקפידה ע"י שני הצדדים. שיתוף הפעולה כולל חילופי מידע מודיעיני ותיאום מבצעי הדוק למדי בכל הקשור בסיכול טרור.

כל מהלך של סיפוח בחקיקה, ולו חלקי, יביא לפגיעה מהותית בשיתוף הפעולה הביטחוני עם הרש"פ בשל מספר סיבות. ראשית, פגיעה בשת"פ הביטחוני היא אחד האמצעים היחידים שבידי הפלסטינים כדי להגיב על מהלך ישראלי עויין. ההנהגה הפלסטינית החליטה בעבר על הורדת רמת שיתוף הפעולה הביטחוני בשל אירועים בעלי משמעות מוגבלת (מבחינתה), בהשוואה למהלך סיפוח בחקיקה. על רקע התקדימים, לא מן הנמנע, שבמענה לסיפוח אף תרחיק לכת עד כדי ביטולו. שנית, הסיפוח יפגע במוטיבציה של אנשי הביטחון הפלסטיניים לשיתוף פעולה עם ישראל, ולכן גם אם רשמית שיתוף הפעולה יימשך הוא יתבצע באופן חלקי. שלישית, פעולות אלה של ישראל ימחישו את נחישותה למנוע הקמת מדינה פלסטינית ובכך יציגו את גופי הביטחון הפלסטיניים כמשת"פים של הכיבוש הישראלי ולא כמגני האינטרס הלאומי הפלסטיני. בתנאים אלה, הלחץ הציבורי לשים קץ לתיאום הביטחוני עלול להגיע לאיומים, הפגנות, ואף פגיעה פיזית בלובשי המדים.

סיפוח חלק משמעותי משטחי C עלול להביא להתקוממות אלימה המאופיינת בפעילות טרור נרחבת, ולא מן הנמנע, כי כוחות הביטחון הפלסטיניים וה'תנזים' יצטרפו למאבק המזויין.

סיפוח יעלה את רמת המוטיבציה של הפלסטינים לפעולות אלימות נגד ישראל. צפויה עלייה ברמת הלגיטימציה של הארגונים הדוגלים בהמשך הטרור נגד ישראל, ובעיקר החמאס; עלייה בהיקף ההתגייסות לארגונים אלה, ובנכונות ליטול חלק בפעולות טרור. הדבר נכון באשר לפלסטינים בשטחים המסופחים כמו גם מחוצה להם. לפיכך, יש לקחת בחשבון עלייה בהיקף ניסיונות הפיגוע מכלל שטחי איו"ש וכן מרצועת עזה. צפויה גם עלייה ברמת ההתנגדות העממית הפחות אלימה: הפגנות, יידוויי אבנים וכיוצא בזה.

כאמור, מסקנת המחקר היא שבמידה ומדינת ישראל תספח חלק משמעותי משטחי C, צפויה התקוממות אלימה המאופיינת בפעילות טרור נרחבת. אחד הנעלמים הוא מידת מעורבותם של כוחות הביטחון הפלסטיניים וה'תנזים' במעשי האלימות. ככל שמהלך הסיפוח יזעזע יותר את הרחוב הפלסטיני, כך תגדל ההסתברות להצטרפותם למאבק המזויין. כשם שלא נחזו מראש מאפייני ה'אינתיפאדה הראשונה', והשנייה אף היתה שונה ואלימה ממנה, כך לא ניתן לאפיין מראש את ההתקוממות הצפויה, לבד מההערכה שהצטרפות מנגנוני הביטחון הפלסטיניים וה'תנזים' תייצר התקוממות אלימה מקודמותיה.

צה"ל ייאלץ לתגבר את כוחותיו באיו"ש בסד"כ משמעותי, עד כדי הכפלתו. אימוני צה"ל יופחתו משמעותית, ומוכנותו לעימות בזירות הצפון, המזרח והדרום תיפגע קשות.

בתרחיש של סיפוח, ייאלץ צה"ל לתגבר את כוחותיו באיו"ש בסד"כ משמעותי, עד כדי הכפלתו, בכדי לפצות על ביטול השת"פ הביטחוני עם מגנוני הביטחון הפלסטיניים, לרבות בתחום המודיעין, ולהתמודד עם החרפת האיומים. אימוני צה"ל יופחתו משמעותית, ומוכנותו לעימות בזירות הצפון (סוריה ולבנון), המזרח והדרום (רצועת עזה) תיפגע קשות. בעקבות עלייה צפויה באלימות והסלמה בשטח, צה"ל יידרש לפעילות מוגברת ולחציצה פיזית בין האוכלוסיות בדפוסים של כבישים נפרדים, מחסומים ואמצעים נוספים בדומה להיערכותו במהלך האינתיפאדה השנייה. כמו כן תידרש העברת פלוגות מג"ב ממשטרת ישראל בתחומי ה'קו הירוק' לתגבור מחוז ירושלים של משטרת ישראל, מהלך אשר יפגע ברמת הביטחון לאורך גדר הביטחון ובתחומי ישראל.

התמוטטות הרש"פ והיעדר סמכות שלטונית פלסטינית חלופית יחייבו השתלטות מחדש וחזרה לשלטון צבאי מלא בכל שטחי איו"ש (למעט השטחים שיסופחו ויטופלו כמרחבים ריבוניים לכל דבר).

להערכתנו, לא ניתן יהיה לעצור את ההידרדרות בשטח, וגם לא לבצע השתלטות 'שקטה'. תידרש השתלטות בלחימה על הערים והכפרים בשטחי A ו-B. מהלך כזה יכול להמשך תקופה ארוכה יחסית. ההנחה היא כי ההשתלטות בלחימה תהיה בנוסח מבצע 'חומת מגן', קרי יידרשו כוחות סדירים וכוחות מילואים בסדר גודל של 3-5 אוגדות, לרבות גיוס של כ-30,000 חיילי מילואים, לביצוע המשימה וייצוב המצב, ומהלך זה יימשך עד 3 חודשים, מתוכם כ-45 ימי לחימה, על כל המשמעויות הביטחוניות, המדיניות והכלכליות.

סיפוח שטחים משמעותי על ידי ישראל ימחיש לפלסטינים ביתר שאת שאין תוחלת לפתרון שתי המדינות ולבסיס הרעיוני עליו הוקמה הרש"פ. זו תהיה פגיעה אנושה בלגיטימיותה, תאיץ את החלשתה, וככל הנראה תביא לקריסתה, אם כתוצאה מהחלטה פוליטית של ההנהגה הפלסטינית או כתוצאה מהתקוממות עממית כנגדה.

בהיעדר גורם שלטוני מרכזי בדמות הרש"פ, הנטל והאחריות יפלו על ישראל, קרי המנהל האזרחי (מנא"ז). בשונה ממתכונת טרום 'תהליך אוסלו', קיימים היום גורמי ממשל של הרש"פ שלהערכתנו ימשיכו לתפקד בצורה סבירה למרות קריסתה, וזאת לאחר תקופת ביניים של מספר חודשים שיאופיינו בהתנגדות והסתגלות. תרחיש זה יחייב שינוי משמעותי בהיערכות המנא"ז ותגבורו בהתאם, לרבות הקמת גורמי ממשל-צבאי, הקמת תשתית ומתקנים. בנוסף, יידרש תגבור של גורמי שב"כ, משטרת ישראל (מ"י), מערכת השיפוט הצבאי ושרות בתי הסוהר (שב"ס). היקף התגבור מותנה במצב הביטחוני ועלול להמשך זמן רב הנאמד בשנים. להערכת גורמים ביטחוניים, תקופת המעבר עד לייצוב השטח צפויה להמשך מספר חודשים. בתקופה זו יתוגבר המנא"ז ביחידות ממשל-צבאי. לאחר תקופה זו, ככל שהשליטה בשטח תמשך, יחל גיוס קצונת קבע ועובדי משרדי ממשלה, הצטיידות והקמת גופי אכיפה שונים. היקף התגבור יותאם ליכולת החזרת הסדר הציבורי וניהול מערכות שלטוניות.

ככל שיחלוף הזמן, תידרש התערבות ממשלית להבטחת חוק וסדר ושגרת חיים סבירה לתושבים הפלסטיניים, בדמות ממשל-צבאי.

מהלך זה יתבצע להערכתנו בשני שלבים. בשלב הראשון תובטח שליטה במתקנים חיוניים; מנגנונים מקומיים יוחזרו לתיפקוד בסדר עדיפות שייקבע על פי חיוניותם לצרכים ההומניטריים; יקודם סיוע הומניטארי בשיתוף ארגונים בין-לאומיים (אם כי ספק אם אלה יסכימו לשתף פעולה); ויופעלו מערכות תשתית חיוניות. בשלב שני יגוייסו עובדים מקומיים; יפותחו מקורות תעסוקה וכלכלה; תופעל מערכת החינוך; תתבצע אחזקה וישוקמו מערכות תשתית; יחודש ניהול מרשם האוכלוסין; יובטחו שליטה וניהול מקרקעין ונכסים. ככלל, יישמר עיקרון מתן השירותים הציבוריים באמצעות עובדים מקומיים בכל מקום שניתן לעשות זאת.

יש להניח כי המשטרה הפלסטינית האזרחית ('הכחולה') תחדל לתפקד אם בשל קריסת מנגנון ההפעלה הפלסטיני או מתוך חשש כי תדמיתם בקרב הציבור הפלסטיני תהיה כשל משתפי פעולה עם הכיבוש הישראלי.

יש להדגיש כי אין זה סביר שמשטרת ישראל – אשר תאלץ להתמודד עם מגוון אתגרים חדשים במרחבי ישראל – תוכל להקצות כוחות לפריסתם לאכיפת חוק וסדר בשטחי A ו-B. לכשיתייצב המצב הביטחוני ינסה הממשל-הצבאי לגייס שוטרים מקומיים למטרה זו, אך אין ודאות שתהייה היענות.

במקרה של התקוממות אלימה באיו"ש תיווצר 'זליגה' לעבר ירושלים והמגזר הערבי בישראל. משטרת ישראל, כולל כוחות מג"ב, תדרש להשלטת חוק וסדר בתחומי ישראל.

עם התייצבות המצב, סביר להניח שהמסגרות הארגוניות הקיימות של אוגדת איו"ש והחטיבות המרחביות יענו גם למציאות זו, אם כי יהיה צורך להציב יותר כוחות לוחמים ברחבי איו"ש. קשה להעריך את היקף התגבור שיידרש, והוא יהיה תלוי בהיקף האיומים, אבל הוא יכול להגיע לעשרות פלוגות, בנוסף לכוח הנחוץ להחזקת גדר גבול חדשה (ראו להלן). לכך תהיינה השלכות על תקציב הביטחון, על מוכנות צה"ל לאתגרים ביטחוניים כוללים, היקף אימוני צה"ל, המערך הסדיר ומערך המילואים ובשירותו.

לאורך זמן, חיכוך מוגבר בין האוכלוסייה הישראלית והפלסטינית יסלים את האיומים הביטחוניים ויקשה על סיכולם והתגוננות מפניהם. אם האוכלוסייה הפלסטינית בשטח המסופח תהיה במעמד של 'תושב קבע' בישראל ולא תהיה יכולת להפריד בינה לבין האוכלוסייה הישראלית, זו תהיה אוכלוסייה עוינת שתנצל את המגע עם האוכלוסייה הישראלית גם לחיכוך אליים.

הסיפוח יאלץ את צה"ל לאמץ הקלות בסידורי המעבר של 'גדר הביטחון' הנוכחית בין השטחים המסופחים לבין ישראל. כל עוד לא ייבנה מכשול חדש סביב השטחים המסופחים, תתאפשר כניסה קלה משטחי A ו-B לישראל, ועימה פוטנציאל לעלייה דרמטית בסיכונים הביטחוניים.

הימנעות מגידור הגבול בין השטח המסופח לשטח הממשל הצבאי, משמעו 'גבול פתוח' וחופש תנועה של מיליוני פלסטינים מרחבי איו"ש ללב מדינת ישראל ללא פיקוח ובקרה.

החלטה להפריד פיזית את השטח המסופח משאר איו"ש תחייב העתקת המכשול הקיים לגבול החדש הארוך למעלה מפי שניים (1,787 ק"מ לעומת כ-766 ק"מ של 'גדר הביטחון', כפי שתוכננה) וכינון הסדרים שגרתיים ותפקודיים רבים בעלויות תקציביות וכוח אדם עצומות.

עלויות הבנייה מוערכות בכ-27 מיליארד ש"ח ועלות האחזקה השנתית כ-4 מיליארד ש"ח. לתחזוקת גדר גבול באורך כזה דרושות כ-90 פלוגות בט"ש (תוספת של כ-45 פלוגות), בנוסף לכוח אדם נוסף שיידרש (ראו להלן). אלו עלויות בכוח אדם ותקציב שישראל אינה יכולה לעמוד בהן, ללא פגיעה מהותית בשאר תחומי החיים. לכן ניתן להניח כי אין הסתברות לבניית גדר גבול חדשה. לכן תהיינה השלכות חמורות על היכולת למנוע כניסת פלסטינים לישראל.

סיפוח שטחי C ישפיע גם על הפלסטינים המתגוררים בשטחי A ו-B.

בשטחי C נמצאים קרקעות, תשתיות ורכוש אחר השייכים לפלסטינים המתגוררים בשטחי A ו-B. קשרי משפחה, קשרים מסחריים וצרכים אחרים מחייבים גם הם מעבר בשטחי C שכן אין דרך אחרת להגיע מנקודה לנקודה בשטחי A ו-B, אלא דרך שטחי C (ראו מפה מספר 1). פגיעה בזכויות הפלסטינים באזור והגבלות על תנועתם לא יאפשרו מרקם חיים פלסטיני בסיסי, יגבירו את רגשות התסכול והזעם בקרב האוכלוסייה הפלסטינית, עד כדי מהומות דמים ויעוררו **טענות משמעותיות להפרת זכויות אדם**.

סיפוח שטחי C יחייב הסדרים שגרתיים ותפקודיים רבים. תנועת פלסטינים מעיר לעיר או מכפר לכפר המנותקים זה מזה ע"י שטחי C, אם לשם תעסוקה ומסחר או בשל קשרים משפחתיים, תחייב אישור מיוחד מעצם המעבר דרך שטח ריבוני ישראלי. חקלאים פלסטיניים אשר ייאלצו לעבד את אדמותיהם בשטחי C המסופחים לישראל, יידרשו להיתרים מיוחדים. לשם פיקוח על התנועה יידרשו מאות מעברים בגדר הגבול החדש (כולל שערים חקלאיים) שיחייבו איוש ובקרה מתמדת. **איוש המעברים והשערים הללו כרוך בהצבת למעלה מ-2,000 איש ועוד מאות אנשי אבטחה.**

כאמור, הימנעות מגידור הגבול החדש משמעה 'גבול פתוח' וחופש תנועה של פלסטינים מכל איז"ש ללב מדינת ישראל ללא פיקוח ובקרה, גורם המהווה סיכון ביטחוני.

שיתוף פעולה ביטחוני עם מדינות שכנות יועמד בסכנה חמורה, ועלול להגיע לכדי שבר, עם קריסתה האפשרית של ממלכת ירדן.

שיתוף הפעולה הביטחוני עם מצרים וירדן הגיע לרמות גבוהות ללא תקדים. הוא מתבסס על אינטרסים משותפים לשני הצדדים להילחם בטרור, לשמור על היציבות ולהתמודד עם הפעילות האיראנית. במציאות של שקט ביטחוני ויציבות מול הרש"פ, תוך שימור ההיתכנות של פתרון שתי המדינות, קל יותר למצרים ולירדן לקיים את שיתוף הפעולה הביטחוני, למרות שהציבור בשתי המדינות עוין את ישראל.

כל מהלך סיפוח יגרום למשבר מדיני עם שתי המדינות, ויפגע קשות בשיתוף הפעולה הביטחוני. המהלך עלול לערער את היציבות בירדן בשל תגובות האוכלוסייה הפלסטינית בקרבה ואף להגביר את רמת האיומים של גורמים אסלאמיים ופלסטיניים מתוכה כלפי ישראל.

תרחיש קיצון של התערעורת המשטר ההאשמי מהווה איום ביטחוני ממעלה ראשונה ובקנה מידה היסטורי על ישראל. כזכור, ישראל נקטה בעבר הרחוק ('ספטמבר השחור', 1970) פעולות נמרצות לשימור המשטר בירדן, וכל ממשלות ישראל הקפידו על חיזוק המשטר, מתוך תפיסה כי גבול הביטחון המזרחי של ישראל הוא למעשה גבולה המזרחי של ממלכת ירדן עם עיראק.

כך פועלים גם כל הממשלים האמריקנים. כוחות אמריקניים מוצבים במזרח ירדן ומהווים חסם מרתיע הן מול איראן והן מול ארגוני טרור דוגמת דאע"ש.

מלחמת אזרחים?

במקרה של תרחיש קיצון בו ישראל תיאלץ לספח את איו"ש ולהעניק מעמד של 'תושב קבע' ל-2.6 מיליון הפלסטינים (בנוסף למעלה מ-300,000 הפלסטינים במזרח ירושלים) תעמוד ישראל בפני בעיה ביטחונית חמורה. התקדימים ההיסטוריים ברחבי העולם (מלחמות יוגוסלביה ואחרות) אינם מבשרים טובות לעמידות הסדר בו עם נאלץ לקבל מרותו של אחר; להשלים עם דיכוי שאיפותיו הלאומיות; ולהתמיד בנאמנות למדינה אשר נכפתה עליו.

נתון זה מקבל משנה תוקף בהקשר הישראלי-פלסטיני, כאשר שתי האוכלוסיות עוינות זו לזו בעקבות סכסוך דמים בן למעלה ממאה שנה וכאשר הציבור היהודי עומד בפני אפשרות של אבדן הרוב במדינה המעורבת, ועימו אבדן השליטה במוסדות השלטון.

בתנאים אלה, הסבירות שהציבור היהודי, כמו גם מערכות השלטון שבשליטתו, יקיימו בפועל שוויון זכויות לאזרחים ה'חדשים', תושבי השטחים שסופחו – ותהייה החקיקה בנושא זה שוויונית ככל שתהייה – נמוך ביותר.

בתנאים אלה, הצורך לאכוף ריבונות ישראלית בכל השטח שבין הירדן לים, ולהשליט חוק וסדר ישראליים על מיליוני פלסטינים ממורמרים ואף עוינים, בנתונים של עירוב אוכלוסין ויישובים המייצר חיכוך ביטחוני ואחר, ואינו מאפשר הפרדה ביטחונית בין האוכלוסיות (ראו מפה 3), עלול להעמיד את מערכת הביטחון (כמו גם את אוכלוסיית ישראל היהודית כולה) בפני אתגר התמודדות עם מלחמת אזרחים. מלחמה שכזו עלולה להמשך חודשים ושנים ארוכות, לגבות מחיר דמים של אלפי הרוגים בשני הצדדים ותביא בסופו של דבר להכרה בצורך בהיפרדות כואבת – היפרדות שניתן לבצעה בהווה.

בעלות בריתנו האסטרטגיות, ארה"ב וגרמניה, עלולות לפגוע ביחסים הביטחוניים.

כאמור, ההתנגדות בקהילה הבין-לאומית לכל תוכנית סיפוח צפויה להיות חריפה. הסיפוח יגרום לפגיעה קשה ביחסים עם מדינות מרכזיות, בכלל זה ביחסים הביטחוניים. דוגמא לכך היא גרמניה המשמשת היום מקור יחיד לפלטפורמות ימיות צבאיות, לרבות צוללות בעלות חשיבות אסטרטגית, ואף משתתפת במימון. היחסים בין הקנצלרית אנגלה מרקל, הבולטת באהדתה לישראל, וממשלת נתניהו נמצאים במשבר בשל חוסר האמון בנכונות נתניהו לנוע לעבר פתרון שתי המדינות. מהלך סיפוח בתקופת מרקל, ובוודאי אחריה, עלול להוביל לשינוי בעמדת גרמניה שישפיע חמורות על יכולות אלה של ישראל.

ממשל טראמפ מייצג חריג לפיו קשה לחזות את תגובתו למהלך סיפוח מוגבל. עם זאת, ממשלים עתידיים ואף שינוי המאזן המפלגתי בקונגרס במהלך כהונת הממשל הנוכחי, צפויים להניב התייחסות עוינת לנושא הסיפוח באופן אשר יפגע במערכת היחסים הביטחונית החשובה ביותר למדינת ישראל.

השלכות מדיניות

תומכי הסיפוח שבוים בקונספציה מסוכנת של 'הזדמנות היסטורית'. זוהי הערכת חסר של התגובה הבין-לאומית והאזורית לכל צעד של סיפוח בחקיקה.

המשתנים החיצוניים המאיצים את כוונות הסיפוח כוללים את תמיכתו יוצאת הדופן של ממשל טראמפ במדיניות ממשלת ישראל, ואת גישתו הכוללת ליחסי החוץ. המדיניות הנוכחית של ארה"ב במזרח התיכון מתאפיינת בהצהרות מרחיקות לכת, ובהיעדר אסטרטגיה למימושן. גם בנושא הסכסוך הישראלי-פלסטיני תלויה ועומדת הצהרת הבחירות על 'העסקה האולטימטיבית', אולם העברת השגרירות לירושלים, קיצוץ הסיוע לרש"פ ולאונר"א, סגירת משרד אש"פ בווינגטון, וניסיונות לבניית מתווה למשא ומתן המוטה משמעותית לטובת ישראל, כל אלה יצרו קיפאון מדיני, החלישו את הרש"פ ואת התשתית ההסכמית של אוסלו, ופתחו פתח ליוזמות רדיקליות כדוגמת 'מיני-מדינה' פלסטינית ברצועת עזה בשליטת חמאס, וסיפוח חלקים מאיו"ש לישראל.

גם גלי ההדף של 'האביב הערבי' נתפסים כמעניקים 'רוח גבית' ליוזמות הסיפוח שכן התפוררות העולם הערבי והתמודדות שליטיו החדשים בעיקר עם ביצור שלטונם ומניעת גלי מהפיכה נוספים צימצמו התעניינותם בנושא הפלסטיני. יתר על כן, האתגר שהציבו גורמים מערערי יציבות ובראשם איראן ודאע"ש, הניב מתאם אינטרסים ורצון לש"פ ביטחוני בין ישראל לבין המדינות המובילות במרחב הערבי. אינטרס זה, הנתפס כקיומי, האיץ את דחיקת הסוגיה הפלסטינית לשולי סדר היום של מדינות אלה. גם בקרב ה'רחוב הערבי', החשוף לרשתות החברתיות, שיפור תנאי חייו והגנה על זכויותיו מול משטרים אוטוריטריים קודם למאבק על זכויות הפלסטינים. **כך, סוגיית הסכסוך הישראלי-פלסטיני ירדה משמעותית בחשיבותה עבור ההנהגות ומרבית הציבור במדינות ערב הרלבנטיות.**

במכלול נסיבות אלה, יכולים תומכי הסיפוח לטעון כי האילוצים האזוריים על ישראל פחתו במידה ניכרת.

גם במישור הבין-לאומי הרחב יותר מסתמנות מגמות המשרתות, לכאורה, את תומכי הסיפוח. מעבר מרכז הכובד הכלכלי הגלובלי לסין ולאסיה פתח הזדמנויות לישראל ואפשר לה לגוון את שוקי היצוא ולמשוך השקעות ממדינות עברון הסכסוך הישראלי-פלסטיני מהווה שיקול משני. אירופה פנויה פחות מבעבר לעיסוק משמעותי בסוגיה הפלסטינית, עת עליה להתמודד עם גלי מהגרים, עם משברים כלכליים בקרב חברות באיחוד, להגן על שלמות האיחוד האירופי בעקבות ה-Brexit של אנגליה, ולהתמודד עם עליית משטרים בלתי ליברליים בהונגריה ופולין ועם חתרנות אסטרטגית מצד רוסיה. אם בכל אלה לא די, הצלחת מדיניות החוץ של ישראל בגיוס מספר תומכות בקרב חברות האיחוד (פולין, הונגריה, צ'כיה) מונעת קונצנזוס סביב החלטות לא נוחות לישראל ומשתקת את מנגנון האיחוד אשר כמו כמה מהמדינות המובילות בו (גרמניה, בריטניה, צרפת) כמהה למעורבות בשאלות הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

תומכי הסיפוח בישראל מזהים מגמות אלה ומסיקים (בטעות) כי הגם שאירופה שוללת כל סיפוח ישראלי, יכולתה המעשית למנוע אותו או לנקוט סנקציות משמעותיות בגינו נמוכה מבעבר.

גם בזירת האו"ם והארגונים הבין-לאומיים יכולים לכאורה תומכי הסיפוח לשאוב עידוד מן המגמות הקיימות. ממשל טראמפ רואה באו"ם גוף בזבזני, לא יעיל ומוטה, וקיצץ משמעותית את העברות

הכספים למוסדותיו. גישה זו, לצד הקו הפרו-ישראלי המובהק של שגרירת ארה"ב, משתקת במידה רבה את מועצת הביטחון ומוסדות או"ם אחרים. ניסיונותיו המתמשכים של אבו מאזן להביא ל'בינאום' הסכסוך ע"י הכרה במדינת פלסטין במוסדות האו"ם הניבו הישגים סמליים בלבד. האזהרות מפני 'צונאמי מדיני' התבררו כמופרזות, ותומכי הסיפוח שואבים גם מכך עידוד, מתוך הנחה פשטנית כי 'מה שלא היה - לא יהיה'.

הכשל החשיבתי של תומכי הסיפוח נעוץ בהיעדר אבחנה בין המצב המדיני הנוכחי, בו השחקנים השונים מגיבים למדיניות ה'סיפוח הזוחל', לבין המצב שיתהווה בעת מימוש אחת מתוכניות הסיפוח בחקיקה שעל הפרק.

כך למשל, להערכתנו, סיפוח מצומצם של גוש התיישבות כדוגמת מעלה אדומים (הכולל את שטח E-1) החוצה את איו"ש לשניים - צפוי להניב תגובה מדינית בין-לאומית ואזורית קשה (שלא לציין את תגובת ההנהגה והרחוב הפלסטיניים). לא מן הנמנע כי אפילו ממשל טראמפ יתקשה שלא להגיב על צעד מעין זה, ואילו מדינות הליבה של האיחוד האירופי, ואף מדינות מזרח אירופה הידידותיות יותר כלפי ממשלת ישראל הנוכחית, צפויות להגיב בחריפות ולנקוט צעדים ממשיים, כולל סנקציות מדיניות ואף כלכליות. בתרחיש זה, החברות הקבועות הלא-מערביות במועצת הביטחון, רוסיה וסין, צפויות אף הן לנקוט צעדי עונשין, ולצנן את היחסים הביטורליים.

ה'צונאמי המדיני', שלא הגיע בעבר, צפוי להגיע לחופי ישראל, ללא יכולת בלימה אמריקנית או ישראלית, על אף העובדה שמדובר לכאורה ב'סיפוח-זוטא'.

מצרים וירדן לא תוכלנה להמשיך במדיניות של 'עסקים כרגיל'. על מהלכים ישראליים צנועים בהרבה הן הגיבו בהחזרת שגרירים. בלחץ 'הרחוב', כמו גם משיקולים אחרים, מהלך סיפוח בחקיקה, המתפרש כהמחשה סופית של סגירת הדלת בפני פתרון שתי המדינות, צפוי להניב הקפאת יחסים עם ישראל, וחבירה ליריבי ישראל בזירה הבין-לאומית במטרה לגבש קואליציה נרחבת כנגדה. גם סעודיה ומדינות המפרץ תאלצנה להגיב בחומרה: להשעות כל קשר עם ישראל - בכלל זה, מחשש לדליפה מביכה, גם קשרים ביטחוניים דיסקרטיים - ולתמוך בצעדי עונשין נגדה. ה'צונאמי המדיני', שלא הגיע בעבר, צפוי להגיע לחופי ישראל, על אף העובדה שמדובר לכאורה ב'סיפוח-זוטא'.

כיוון שהדינמיקה הצפויה להיווצר בשטח עלולה לגלוש במהירות לפרץ אלימות, לקריסת הרש"פ, להתמוטטות המערכת ההסכמית ולהשתלטות ישראלית על השטח כולו, צפויה החרפה מקבילה בעוצמת צעדי-העונשין של הקהילה הבין-לאומית, ללא יכולת בלימה אמריקנית או ישראלית.

סיפוח מלא של איו"ש יפגע באופן חמור ביותר בכלל האינטרסים של מדינת ישראל וידחק אותה לעמדת המצורעת העולמית.

- מערכת היחסים עם העולם הערבי, לרבות מצרים וירדן, תיכנס לקיפאון מלא, ותאפשר את התחזקותם של איראן, טורקיה והתנועות האסלאמיות.
- מערכת היחסים עם הקהילה הבין-לאומית, לרבות ארה"ב, צפויה להידרדר לכדי החלטות מועצת הביטחון בכללן הטלת סנקציות על ישראל, ללא וטו אמריקאי (בוודאי בעידן פוסט-טראמפ) ולעלייה במעורבותן של רוסיה, איראן וטורקיה באזור.
- היחסים עם המדינות המרכזיות באירופה ייכנסו למצב משברי חסר-תקדים, והדה-לגיטימציה לקיומה של ישראל במתכונת של מדינת 'אפרטהייד' תגיע לרמות גבוהות.

■ גם מדינות אסיה הידידותיות לישראל, כולל המעצמות סין והודו, יצננו משמעותית ויצמצמו את היקף היחסים הביטורליים עם ישראל.

הקונסנזוס הבין-לאומי סביב מתווה 'שתי מדינות לשני העמים' יתערער, וככל שיחלוף הזמן יגברו הלחצים על ישראל להגדיר את עצמה מחדש במדינה דמוקרטית אחת המקנה זכויות שוות לכלל אזרחיה. יש להניח כי לדרישה זו תהיינה שותפות כלל מדינות העולם, והיא תקלע את ישראל למצוקה האסטרטגית החמורה בתולדותיה. היא תיאלץ לבחור בין מעמד של מדינה סוררת (Rogue State) נוסח דרום אפריקה של שנות התשעים או צפון קוריאה של ימינו, לבין ויתור על אופייה היהודי והגדרה עצמית מחודשת כמדינת כל-אזרחיה.

השלכות כלכליות

התוספת התקציבית השנתית הנדרשת עבור:

- סיפוח שטחי C והחלת ממשל צבאי על יתרת השטח, תעמוד על 8.4 מיליארד ₪.
- סיפוח כל איו"ש הינה 52 מיליארד ₪.
- פגיעה בכלכלה הישראלית כתוצאה מירידה בהשקעות זרות בהיקף של 9 מיליארד ₪.

פגיעה רב-שנתית:

בנוסף, בתרחיש של סיפוח, שיצית גל אלימות מזויינת שיימשך מספר שנים, (בנוסח ה'אינתיפאדה השנייה'), המשק הישראלי עלול להיפגע בהיקף כולל של 40 – 77 מיליארד ₪.

הוצאות חד-פעמיות:

כיבוש שטחי A ו-B ובניית גדר חדשה לאורך גבול הסיפוח 32 מיליארד ₪.

התממשות תרחיש ה'דומינו' (אשר תואר לעיל) במלואו (!) תחייב את מדינת ישראל להיערך להוצאה שנתית שאינה מתקצבת כיום, בהיקף כולל של כ-52 מיליארד ₪, ולהוצאה חד-פעמית נוספת בהיקף של 32 מיליארד ₪. כל זאת, בנוסף לפגיעה חמורה בכלכלה הישראלית וברווחת אזרחיה כתוצאה מירידה בתמ"ג, צמצום ההשקעות הזרות, והצפי לנזקי חרמות (זאת מעבר למשמעויות בתחום הביטחוני, המדיני וכד', כפי שנסקרו לעיל).

חשוב להדגיש כי הערכת עלויות אלה משקפת משתנים שהמידע לגביהם ודאי כמו גם משתנים ודאיים פחות. ההבחנה ביניהם תודגש בפירוט להלן.

- כמו כן, ההערכה מתבססת על מספר הנחות, וביניהן:
  - שתרחיש הסיפוח לא יעצר באיבו כתוצאה ללחץ חיצוני או להתפתחות אחרת;
  - שאכן תיבנה גדר חדשה לאורך גבול הסיפוח;
  - שהנזק לתמ"ג יגיע לממדים המשוערים (על בסיס נזקי ה'אינתיפאדה השנייה');
  - שהצמצום בהשקעות זרות אף הוא יגיע לממדים המשוערים (בהתבסס על נזקי ה'אינתיפאדה השנייה').
- גם ההנחות הרלבנטיות לכל מרכיב עלות מצויינות בפירוט שלהלן.

עם הענקת מעמד 'תושב קבע' לפלסטינים בשטח המסופח יהיו זכאים אלו לכל הזכויות המוקנות מתוקף החוק לאזרחי ישראל למעט הזכות להשתתף בבחירות הכלליות. זכויות אלו כוללות בין השאר את קצבאות הביטוח הלאומי, חברות באחת מקופות החולים, תקצוב מערכת החינוך ועוד.

המחקר מצא כי עלות שירותים אזרחיים אלו (בקיזוז מיסים ישירים ועקיפים) תעמוד על כ-5.7 מיליארד ש"ח בשנה, במידה וישראל תעניק תעודות זהות כחולות לכל 300,000 הפלסטינים המתגוררים בשטחי C, וכ-1.3 מיליארד ש"ח בשנה, במידה והסיפוח יכלול רק 66,000 פלסטינים.

בנוסף מצא המחקר כי עלות החלת ממשל צבאי על יתרת איו"ש (שטחי A ו-B) לא תהווה נטל על תקציב המדינה, זאת במידה ומדינת ישראל תצליח לגבות מהפלסטינים מיסים ישירים ועקיפים בסך של כ-10 מיליארד ש"ח, ובהנחה שהממשל הצבאי יספק לפלסטינים המתגוררים בשטח שירותים אזרחיים רק בהיקף דומה לזה שקיבלו בתקופת הרש"פ.

עם זאת, התוספת התקציבית השוטפת בגין מנגנון הממשל הצבאי ותגבור יח' הבט"ש של צה"ל, בסך 2.7 מיליארד ש"ח בשנה – תיפול כולה על משלם המיסים הישראלי.

סך התוספת התקציבית השנתית הנדרשת עבור סיפוח שטחי C או חלקם והחלת ממשל צבאי על יתרת השטח, תעמוד על כ-8.4 מיליארד ש"ח בתרחיש סיפוח C מלא או כ-4 מיליארד ש"ח בתרחיש סיפוח C חלקי. ביחס לתקציב מדינת ישראל לשנת 2018, מדובר בתוספת תקציבית שוטפת של 1.9% או 0.9% בהתאמה. נטל שרישומי לא יהיה מאד משמעותי.

מאידך, המחקר מצא כי למרות שמדינת ישראל יכולה לעמוד בנטל הכלכלי התקציבי הנ"ל, ללא זעזוע ניכר, הרי המחירים הביטחוניים, המדיניים והכלכליים (פגיעה במשק בהיקף של 44-77 מיליארד ש"ח, סנקציות כלכליות ואובדן השקעות זרות) יהיו כבדים ביותר.

טבלה 1: סיכום עלויות סיפוח שטח C.

מרכיבי הוצאה / הכנסה	הוצאה / הכנסה - במיליוני ש"ח
קצבאות ביטוח לאומי	3,307.4
תקציב החינוך	1,687.2
תקציב הבריאות	1,860.6
תקצוב ממשלתי נוסף	622.5
תוספת לתקציב הביטחון	2,686.0
סה"כ הוצאות קבועות	10,163.7
הכנסות צפויות	1,760.0 (-)
סה"כ עלות תקציבית שנתית	8,403.7

מחושב לפי אוכלוסייה פלסטינית של 300,000 נפש.

הקמת גדר הגבול החדשה סביב השטח המסופח תעלה למשלם המיסים כ-27 מיליארד ש"ח ועוד כ-4 מיליארד ש"ח לשנה בעבור אחזקתה.

בנוסף, בתרחיש של סיפוח C, המחקר גם בדק את עלות הקמת גדר הגבול החדשה סביב השטח המסופח ומצא שזו תעלה למשלם המיסים כ-27 מיליארד ש"ח ועוד כ-4 מיליארד ש"ח לשנה בעבור אחזקתה. המחקר מפרט את היתרונות והחסרונות של הקמת גדר שכזו באורך של כ-1,787 ק"מ ומגיע למסקנה שלאור העלות הכספית הגבוהה, והתוספות הנדרשות בכ-45 פלוגות וכ-2,000 איש ועוד מאות אנשי אבטחה, היתכנות הקמת גדר הגבול נמוכה. מאידך גיסא, יש לקחת בחשבון שלאי הקמת הגדר יהיו השלכות ביטחוניות כבדות.

בעוד שאומדן העלויות הצפויות בגין הענקת מעמד 'תושב קבע' לפלסטינים, הוא נגזרת של עלות הזכויות המגיעות לכל תושב בישראל ושל גודל האוכלוסייה שישראל תספח – לפיכך, קל לחישוב, הרי שהמחקר נאלץ להתמודד גם עם מספר נעלמים.

עלות מבצע השתלטות צבאית על איו"ש תדרוש תוספת תקציבית חד פעמית של לפחות 4.6 מיליארד ₪.

הנחת המחקר היא שאופי ההתנגדות הפלסטינית יהיה דומה בהיקפו ל'אינתיפאדה השנייה' בתוספת השתתפות פעילה של כוחות הביטחון הפלסטיניים החמושים וה'תנזים'. לפיכך, לשם מיגור האלימות והשתלטות על שטחי הרש"פ, צה"ל יידרש להפעיל לפחות 3 אוגדות במתווה לחימה הדומה לזו שהיה במבצע 'חומת מגן' ואף יותר מזה. להערכתנו, **עלות מבצע כזה תדרוש תוספת תקציבית של 4.6 מיליארד ₪**. במידה והיקף האלימות ומשכה יחרגו מהנחת המחקר, תידרש תוספת תקציבית גדולה יותר.

הפגיעה במשק הישראלי בתרחיש של גל אלימות מזויינת תהיה חמורה.

הנעלם השני והמשמעותי יותר הוא היקף הפגיעה במשק הישראלי בתרחיש של גל אלימות מזויינת כמתואר מעלה ואשר יכול להתבטא בפגיעה בדירוג האשראי של ישראל, במיתון בפעילות הכלכלית ובהקטנת היקף ההשקעות הזרות הישירות בישראל.

בהסתמך על מחקרים שבחנו את היקף הפגיעה במשק בתקופת ה'אינתיפאדה השנייה', אנו מעריכים שהפגיעה בתמ"ג תעמוד על בין 40 ל-77 מיליארד ₪ במשך מספר שנים.

כתוצאה מגל אלימות מתמשך, ההוצאה לצריכה פרטית לנפש תצטמצם בשיעור שבין 19% ל-37%.

בתרחיש כזה, המחקר מצא כי ההוצאה לצריכה פרטית לנפש, המהווה את אחד המדדים המשמעותיים ביותר לחישוב איכות חיים, תצטמצם בשיעור שבין 19% ל-37%. כלומר, ירידה משמעותית באיכות החיים של אזרחי ישראל.

מדינת ישראל צפויה להפסיד הכנסות רבות ממסים כתוצאה מהירידה בהשקעות זרות ישירות.

בנוסף, כפי שניתן לראות בזמן ה'אינתיפאדה השנייה' (2000-2005) ומבצע 'צוק איתן' (2014), המחקר מצא כי לסכסוך עם הפלסטינים השפעה משמעותית על נכונות משקיעים זרים להשקיע במשק הישראלי. בהתחשב בנתוני ההשקעה הזרה הישירה של 2016 אשר עמדו על 11.9 מיליארד דולר, ובהסתמך על נתוני העבר, **ניתן להעריך כי המשמעות היא פגיעה של 9.07 מיליארד ₪**.

הירידה בהשקעה אמנם אינה נטל ישיר על התקציב, אך מדובר בעלות עקיפה בעלת משמעות רבה למשק הישראלי. הנטל על קופת המדינה צפוי להיות כפול. ראשית, מדינת ישראל צפויה להפסיד הכנסות רבות ממסים כתוצאה מהירידה בהשקעות זרות ישירות. שנית, בכדי להמשיך ולתמרץ את הכלכלה, על המדינה יהיה לתגבר את ההשקעות הישירות שלה במשק הישראלי.

סנקציות כלכליות יביאו לפגיעה נוספת בתמ"ג, להגבלת הגישה לשווקים פיננסיים בין-לאומיים ולהחמרה בתנאי האשראי לחברות ישראליות.

הנעלם השלישי הוא היקף הסנקציות הכלכליות במידה ויוטלו על מדינת ישראל ע"י הקהילה הבין-לאומית כתגובה למהלך הסיפוח, לביטול הסכמי אוסלו ולהתפרקות הרש"פ. דוגמא ממנה ניתן ללמוד על השלכות אפשרויות של חרם בין-לאומי היא החרם שהוטל על רוסיה

החל משנת 2014 כתגובה לסיפוח חצי האי קרים באוקראינה. הנזק שנגרם לתמ"ג הרוסי בעקבות הסנקציות מוערך ב- 2.4% עד לשנת 2017. למרות שהמקרה הרוסי והתלות הרוסית בייצוא נפט אינם זהים למקרה הישראלי, אין לפסול השלכות דומות על הכלכלה הישראלית. **אובדן של 2.4% מהתמ"ג מיתרגמים בישראל ל-29.3 מיליארד ש"ח ולפגיעה קשה במדדים השונים של המשק כולל צריכה, חיסכון והשקעה. כמו כן, אין לפסול תרחישי פגיעה בסחר מט"ח ופיחות משמעותי של השקל שיוביל לבריחת הון, הגבלת הגישה לשווקים פיננסיים בין-לאומיים והחמרה בתנאי האשראי לחברות ישראליות.**

התוספת התקציבית השנתית בגין סיפוח איו"ש כולה והענקת מעמד 'תושב קבע' ל-2.6 מיליון פלסטינים תעמוד על כ-52 מיליארד ש"ח בשנה.

במידה ומדינת ישראל תחיל את ריבונותה על כל איו"ש ותעניק ל-2.6 מיליון הפלסטינים המתגוררים בשטח מעמד של 'תושב קבע' על כל הזכויות הנלוות למעמד זה עפ"י חוק, החל מקצבאות הביטוח הלאומי (מענק לידה, קצבת ילדים, חיסכון לכל ילד, הבטחת הכנסה, דמי אבטלה, קצבאות נכות ואזרח-ותיק), שרותי בריאות (כולל חברות באחת מקופות החולים), תקצוב מערכת החינוך, שירותי רווחה ועוד - הרי שמדובר בעלות שנתית של כ-50 מיליארד ש"ח לאחר קיצוץ ההכנסות הצפויות. יחד עם תוספת נדרשת לתקציב הביטחון - מדובר בהוצאה שנתית של כ-52 מיליארד ש"ח. כלומר, תידרש תוספת תקציבית של כ-12.8% ביחס לתקציב 2018.

טבלה 2: סיכום עלויות סיפוח איו"ש.

מרכיבי הוצאה / הכנסה	הוצאה / הכנסה - במיליוני ש"ח
קצבאות ביטוח לאומי	29,103.36
תקציב החינוך	14,622.40
תקציב הבריאות	16,125.20
תקצוב ממשלתי נוסף	5,402.80
תוספת לתקציב הביטחון	2,000.0
סה"כ הוצאות קבועות	67,253.76
הכנסות צפויות	15,262.00 (-)
סה"כ עלות תקציבית שנתית	51,992.54

מחושב לפי אוכלוסייה פלסטינית של 2.6 מיליון נפש.

מדובר בתוספת תקציבית של כ-12.8% ביחס לתקציב המדינה ב-2018 והיקף הפגיעה הממוצעת בכל משפחה בישראל יעמוד על כ-25,742 ש"ח בשנה. לפיכך, את תוצאות הסיפוח ירגיש כל ישראלי בכיסו. לסיפוח איו"ש ולהענקת מעמד 'תושב קבע' ל-2.6 מיליון פלסטינים יהיו גם השפעות על איכות החיים בישראל.

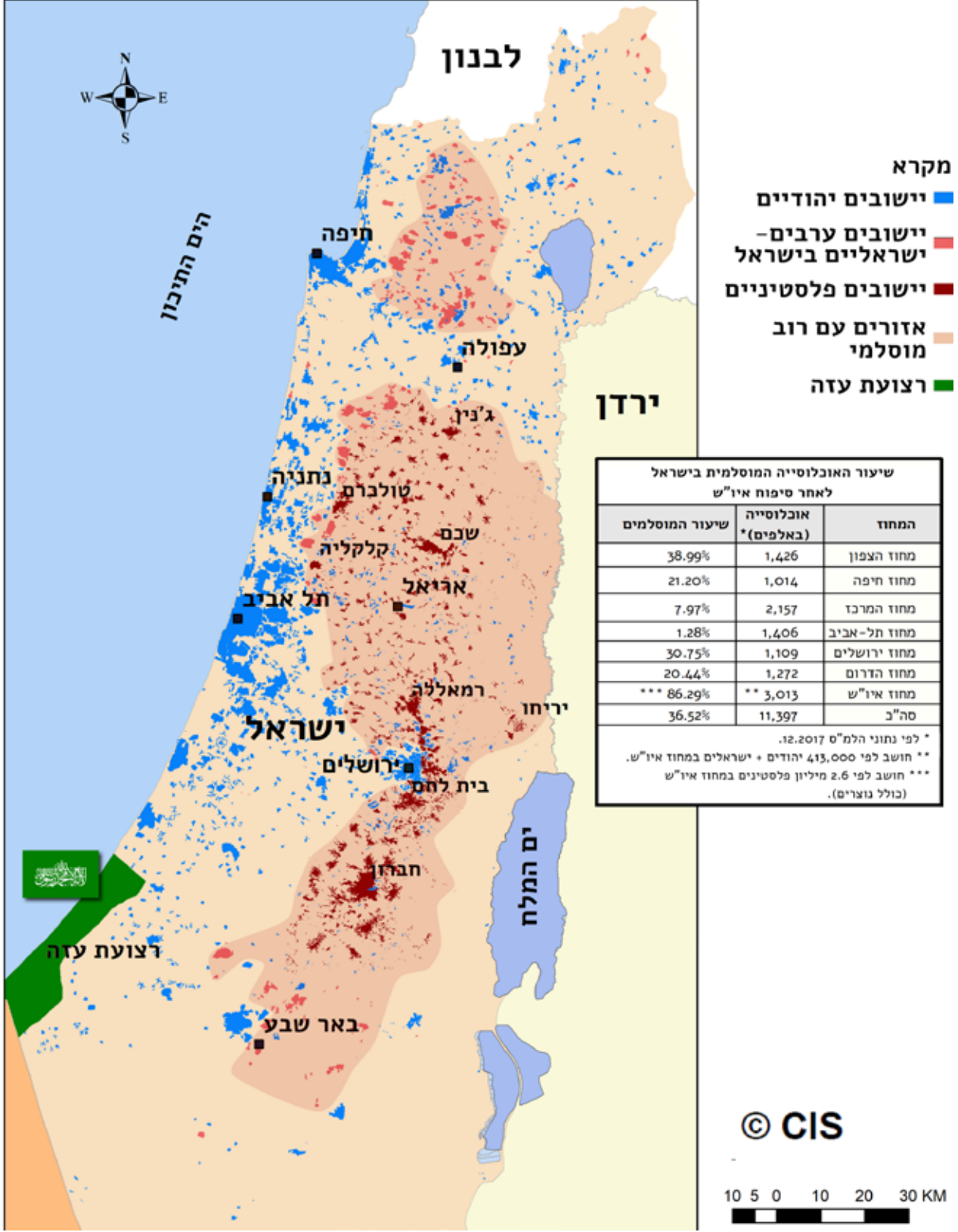
לדוגמה, במערכת הבריאות: מעמד 'תושב קבע' מקנה את הזכות לקבלת שירותי בריאות מלאים ובכלל זה חברות בקופת-חולים, הזכות לבחור את הרופא המטפל ומקום האשפוז. יש להניח שהפלסטינים יעדיפו לקבל שירות רפואי בבתי החולים המרכזיים בישראל על-פני טיפול בבתי חולים באיו"ש. מספר מיטות האשפוז הכללי עומד על כ-1.8 מיטות לכל 1,000 נפשות (בחודשי החורף התפוסה הממוצעת במחלקות הפנימיות עומדת בממוצע על כ-120%).

עם הסיפוח, מספר המיטות לאשפוז כללי צפוי לרדת ולעמוד על כ-1.5 מיטות ל-1,000 נפשות (ב-OECD הממוצע עומד על 3.6 מיטות ל-1000 נפשות). השפעה דומה צפויה להיות על היחס בין מספר הנפשות למכשירי ה-MRI וה-CT. שיעור הנמוך ביחס למדינות ה-OECD, כבר כיום.

כאמור לעיל, לסיפוח מלא של איו"ש תהיינה משמעותיות עקיפות על הכלכלה הישראלית מעבר למשמעויות הכלכליות הישירות, כפי שפורטו לעיל.

מפה 3 - ישראל לאחר סיפוח איו"ש.

השלכות משפטיות

השתלטות ומהלכי סיפוח יביאו לצעדים כנגד ישראל במוסדות המשפט הבינלאומי, ובמקביל ייצרו איום על הלגיטימציה הבינלאומית ואף הפנימית של מערכת המשפט הישראלית.

הקהילה הבינלאומית תראה בסיפוח פגיעה בזכות ההגדרה העצמית של הפלסטינים.

העמדה המקובלת בזירה הבינלאומית היא שכיבוש שטח אינו מקים בו זכויות ושלוכובש אסור לספח את השטח באופן חד צדדי. מעמד השטח אמור להיות מסוכם בין הצדדים לסכסוך. כל עוד אין הסכמה, הוא ממשיך להיחשב שטח כבוש.

יתר על כן, דיני הכיבוש ממשיכים לחול ולתושבי השטח ממשיכות להיות מוקנות כל הזכויות מכוח דינים אלה גם במקרה של סיפוח.

הקהילה הבינלאומית תראה בסיפוח פגיעה בזכות ההגדרה העצמית של הפלסטינים. ככל שהסיפוח נרחב יותר ומונע כל אפשרות להקמת מדינה פלסטינית, הפגיעה בזכות ההגדרה העצמית משמעותית יותר.

ביטוי מפורש להתנגדותה של הקהילה הבינלאומית לרעיון הסיפוח מופיע בהחלטת מועצת הביטחון 2334 מ-23 בדצמבר 2016 – בסעיף 3, בו מודגש כי **מועצת הביטחון לא תכיר בכל שינוי בקווי 4 ביוני 1967, כולל ביחס לירושלים, אלא אם השינויים יוסכמו על ידי הצדדים באמצעות משא ומתן.**

אין בזירה הבינלאומית בית דין שבסמכותו לכפות החלטות מחייבות על מדינות ללא הסכמתן. בית הדין הבינלאומי לצדק מוסמך להחליט רק בהסכמת המדינות, אך יש לו סמכות לתת חוות דעת מייעצות לבקשת גופים כמו עצרת האו"ם. מדובר בהמלצה ולא בהחלטה מחייבת. בית הדין הפלילי הבינלאומי, אינו דן בהליכים נגד מדינות, אלא בהליכים פליליים נגד פרטים, כולל ראשי מדינות, על ביצוע פשעי מלחמה או פשעים נגד האנושות והשמדת עם וכן על תוקפנות. כיום מתקיימת בדיקה מקדמית על 'פשע ההתנחלויות', כולל פגיעה בזכויות הפלסטינים. כפי הנראה, סיפוח השטח לא נופל בהגדרות של פשע מלחמה.

צפויות הצעות החלטה נגד ישראל במועצת הביטחון ובשאר גופי האו"ם, תגבר ההיתכנות להליכים פליליים בבית הדין הפלילי הבינלאומי ויואצו מגמות החרמות והסנקציות נגד ישראל.

להערכתנו, סיפוח שטח כלשהוא יביא לביקורת משפטית בינלאומית קשה על התנהלותה של ישראל והפרת המשפט הבינלאומי על ידה. **צפויות הצעות החלטה נגד ישראל במועצת הביטחון (שככל הנראה יתקלו בוטו אמריקאי) ובשאר גופי האו"ם. סביר כי עצרת האו"ם תבקש חוות דעת מייעצת מבית הדין הבינלאומי לצדק בהאג לגבי אי חוקיות הסיפוח.**

תגבר ההיתכנות להליכים פליליים בבית הדין הפלילי הבינלאומי, הצפוי להתמקד בדרגים הבכירים בצה"ל ובקרב קובעי המדיניות, לרבות ראשי מדינה מכהנים וחברי ממשלה.

כמו כן, יואצו מגמות החרמות והסנקציות נגד ישראל בכלל והישובים היהודיים באיו"ש בפרט. ישראל תידרש להחליט אם היא מוותרת על הסכמים שונים והטבות הנובעות מהם לאור

הדרישה שלא יחולו על השטח המסופח, או להמשיך את הנוהל הקיים של הודאה בקיומו של הבדל בין חלקים שונים של המדינה.

צפויה פגיעה בכריתת ויישום הסכמים בינלאומיים בתחומים שונים מול ישראל. לדוגמא, חברות בגופים בינלאומיים, כגון פיפ"א, תותנה בכך שלא תתייחס לשטחים שסופחו. גם שיתופי פעולה בינלאומיים בתחום של אכיפת חוק, לחימה בטרור וכיו"ב לא יחולו על השטח שסופח.

במצב שבו, בתגובה לצעדי הסיפוח של שטח C או חלקו, הרש"פ מפסיקה לתפקד וישראל נאלצת, כתוצאה מכך, להשתלט על שטחי A-1, כמו גם על שאר שטחי C שלא סופחו, מבלי לספח שטחים אלה, מבחינת המשפט הבינלאומי, נוכחות ישראלית כזאת בשטחים תעמוד בהגדרת כיבוש, כך שתעורר את תחולת דיני הכיבוש במלואם, על כל החובות שהם מטילים על הכובש כלפי האוכלוסייה המוגנת בשטח. האחריות לניהול השטחים הללו וחיי התושבים בהם תהיה מוטלת כולה על ישראל. המשמעות היא למעשה החזרת המנא"ז לניהול מלא של כלל תחומי החיים ולשם כך יידרש להחיות ולהפעיל מחדש חקיקה שהיתה קיימת לפני הקמת הרש"פ, תוך עדכונה לנסיבות החדשות; להקים מוסדות ומנגנונים שונים; לחזור להפעיל סמכות שיפוט פלילית ואזרחית בכל התחומים וכדומה.

הנצחת מעמד 'תושב קבע' במדינה לאורך זמן היא בעייתית ביותר. פער בין שני סוגי תושבים במדינה, ככל שיהיה נרחב יותר ויכלול אוכלוסייה רבה יותר, יהווה מציאות של 'אפרטהייד'.

יש להניח כי הפלסטינים, המתגוררים בשטח המסופח, יקבלו מעמד של 'תושב קבע' בדומה למעמדם של תושבי מזרח ירושלים בעקבות סיפוח השטח ב-1967.

הנצחת מעמד 'תושב קבע' במדינה לאורך זמן היא בעייתית ביותר. פער בין שני סוגי תושבים במדינה, ככל שיהיה נרחב יותר ויכלול אוכלוסייה רבה יותר, יהווה מציאות של 'אפרטהייד'.

אין להסיק מהשלמתה של הקהילה הבינלאומית עם הצעד החד פעמי שננקט ב-1967 בעניין תושבי מזרח ירושלים, כי ניסיון להרחבת תחולת מעמד 'תושב קבע' למאות אלפי הפלסטינים בשטחי C או 2.6 מיליון בכל איו"ש בשנת 2019 לא יתקל בתגובה בינלאומית חריפה.

שאלה נוספת הצפויה לעלות היא לגבי **חופש התנועה של הפלסטינים** שהם תושבי השטח שמסופח. ככלל, לא ניתן יהיה להגביל את תנועתם בישראל, בהיותם תושבי המדינה. מצד שני, יהיה קושי מעשי, בפרט בשלבים הראשונים, להגביל את תנועתם לשטחים הלא מסופחים, שם נמצאים גורמים רלבנטיים מבחינת תעסוקה, שירותים, קרובי משפחה וכד'.

פעולת הסיפוח מתנגשת עם מחויבויותיה של המדינה במשפט הבינלאומי.

בית המשפט העליון יידרש 'לבלוע את הצפרדע' של הסיפוח, למרות הבעייתיות המשפטית, שכן זהו נושא פוליטי. בית המשפט העליון יצטרך לאמץ מדיניות לגבי התערבות במקרים של פגיעות בזכויות אדם, ויעמוד בפני דילמה קשה: אם יתערב – יספוג ביקורת קשה וטענות שהוא מפריע לממשלה ליישם מדיניות. אם לא יתערב – ייחלש מעמדו כשומר הסף וכמגן זכויות האדם במדינה. פגיעה כזו רלבנטית, בסופו של דבר, לכלל תחומי השלטון. המאבק שכבר מתחולל על 'חוק הלאום', והניסיונות למנוע מבג"ץ להתערב בשאלת חוקתיותו, מהווים 'קדימון' לתרחישים העתידיים הצפויים במקרה של פעולות סיפוח.

החלת חקיקה ישראלית בשטח תצמצם את היקף הביקורת השיפוטית לעומת המצב היום, בו מתקיים פיקוח שיפוטי רחב על פעילות חקיקתית של מפקד כוחות צה"ל באזור והגורמים הכפופים לו. חקיקה ראשית של הכנסת כפופה לפיקוח שיפוטי מוגבל יותר.

ככל שייפגע תפקוד הרש"פ ושיתוף הפעולה שלה עם ישראל, צה"ל יצטרך להרחיב את פעילותו מול תושבים פלסטינים באופן ישיר גם בשטחים הלא מסופחים. חיכוך כזה צפוי לייצר הרבה אתגרים גם בתחום המשפטי.

השלכות חברתיות-פנימיות

עם סיפוח איו"ש יצטמצם הרוב היהודי במדינת ישראל לכ-60% בלבד, מה שצפוי ליצור שבר היסטורי שיאיים על זהות ישראל כמדינה דמוקרטית בעלת רוב יהודי מוצק.

המאבק בין הישראלים לבין הפלסטינים מבטא גם עימות פנימי בתוך החברה הישראלית על הגדרת זהותה הקולקטיבית. אנו עדים כבר כיום למגמות מסוכנות בחברה הישראלית: תהליכי הדתה והקצנה דתית בקרב יהודים וערבים; התעצמות הערעור על לגיטימיות מערכות החוק והמשפט; פגיעה מתמשכת בדמוקרטיה ובמוסדותיה; העמקת השסע בין פוליטיקאים לבין אנשי מקצוע בשירות המדינה, בדגש על הקצונה הבכירה בצה"ל, בשב"כ ובמשטרת ישראל; התגברות המחלוקת בין הזרמים ביהדות ארצות הברית לבין ממשלת ישראל; ועוד.

בקרב ערביי ישראל ממשיך ומתקיים בעוצמות משתנות המתח בין שתי מגמות חברתיות: 'ישראלזציה' והזדהות עם המאבק הלאומי הפלסטיני.

אולם, עת יוחל החוק הישראלי על איו"ש כולה, אנו עלולים לעמוד בפני מצב שבו חלקים מן המערכת הפוליטית הפלסטינית וזו של ערביי ישראל ידחפו ויעודדו את הפלסטינים באיו"ש ובמזרח ירושלים להגיש בקשות, לדרוש ואף להיאבק לקבלת האזרחות הישראלית. המהלך ייתמך ע"י חלקים גדולים של הציבור ו'הרחוב' הערבי שיראו בכך הזדמנות היסטורית וחד-פעמית לתיקון תוצאות המלחמה ב-1948 קרי - הנכבה. הוא ייתמך גם ע"י חלקים משמעותיים בקהילה הבין-לאומית, שיעברו מתמיכה בנוסחת 'שתי מדינות לשני העמים' לדרישה למדינה דמוקרטית אחת (על פי המודל הדרום-אפריקני "One man, one voice").

עיכוב מתמשך ושיטתי בהענקת אזרחות לפלסטינים תושבי איו"ש, או לחילופין, החלטה מודעת לא להעניק להם זכויות פוליטיות יצרו מצב בו **קרוב ל-25% מתושבי המדינה יהיו אזרחים סוג ב'**. בנוסף, יש לקחת בחשבון שעם החלת הריבונות על איו"ש כולה, אזרחי ישראל הערבים, הפלסטינים במזרח ירושלים, והפלסטינים באיו"ש 'יאוחדו', והמערכת הבינלאומית עשויה להתייחס אליהם כמקשה אחת ולא תבחין כפי שעשתה, בדרך כלל, לאורך כל ההיסטוריה של מדינת ישראל, בין ערביי ישראל לבין שאר הפלסטינים.

היעדר קונצנזוס לאומי יעמיק את אי הלכידות הפנימי ויפורר את הסולידריות הישראלית.

כל עוד השליטה באיו"ש נתפשת כזמנית, יכולה ישראל לראות עצמה, וכך היא גם נתפשת בעולם, כדמוקרטיה. כאשר המצב ייתפש כמצב של קבע, ולא זמני, אי אפשר יהיה להתכנסות בעלה התאנה של 'זמניות'.

כשהסיפוח יגרוור בעקבותיו גם פגיעה באופייה הדמוקרטי של המדינה, יביא הדבר להחרפת השסע הפוליטי, גם בקרב הציבור היהודי, ויעמיק את אי הלכידות הפנימית. יש לציין שהתפוררות הסולידריות הישראלית היא סכנה קיומית לא פחות, ואולי אף יותר, מאשר האיומים הביטחוניים מבחוץ.

עם סיפוח איו"ש יוצצו נושאי עימות חדשים ויתגבשו קבוצות פוליטיות חדשות. במחנה הדתי לאומי – לאחר שסוגיית השטחים תבוא לכאורה לידי סיום – יתעורר הנושא הבא ובעיית הר-הבית תעמוד במרכז תשומת הלב. בשמאל הקיצוני, צפויה להתגבש תנועה שתפעל לשילוב מלא של הפלסטינים בחברה הישראלית, ולמתן זכויות פוליטיות מלאות בדמות 'מדינת כל אזרחיה'.

השסע בחברה בישראל יחריף ויעמיק ועלול להביא לכלל מדינה שונה בזהותה, הרכבה, כלכלתה, מעמדה ומשטרה מזו שהחלה את תהליך הסיפוח.

הדילמה ההיסטורית שתעמוד בפני הממשלה, הכנסת והחברה הישראלית תהיה בין שתי אפשרויות קשות: מדינה דמוקרטית דו-לאומית או מדינת 'אפרטהייד'.

האפשרות הראשונה היא כינונה ההדרגתי, גם אם יימשך שנות דור, של מדינה דמוקרטית אחת, דו-לאומית. מיליוני הפלסטינים ייהפכו בסוף התהליך לאזרחי ישראל, בעלי זכויות שוות, כולל הזכות לבחור ולהיבחר לכנסת. זו תהיה מדינה אחרת, שונה מישראל שהוקמה על ידי האבות המייסדים ב-1948. ההתנגדות לכך תהיה כה רבה, שאפשר לקבוע בסבירות גבוהה שהציבור היהודי לא יאפשר זאת.

האפשרות השנייה היא יצירת שני מעמדות של יהודים הנהנים ממלוא זכויות אזרח וערבים-פלסטינים המנושלים לפחות מחלקן. אפשרות זו תידחה על הסף על ידי הפלסטינים ועל ידי הקהילה הבינלאומית, שתראה בישראל מדינת 'אפרטהייד'. המשבר יהיה לא רק בין ישראל והעולם הנאור, אלא יגרום גם לקרע עם יהדות התפוצות ובתוך החברה הישראלית. משום כך הסיכוי לקיום אפשרות זו לאורך זמן נמוך יחסית.

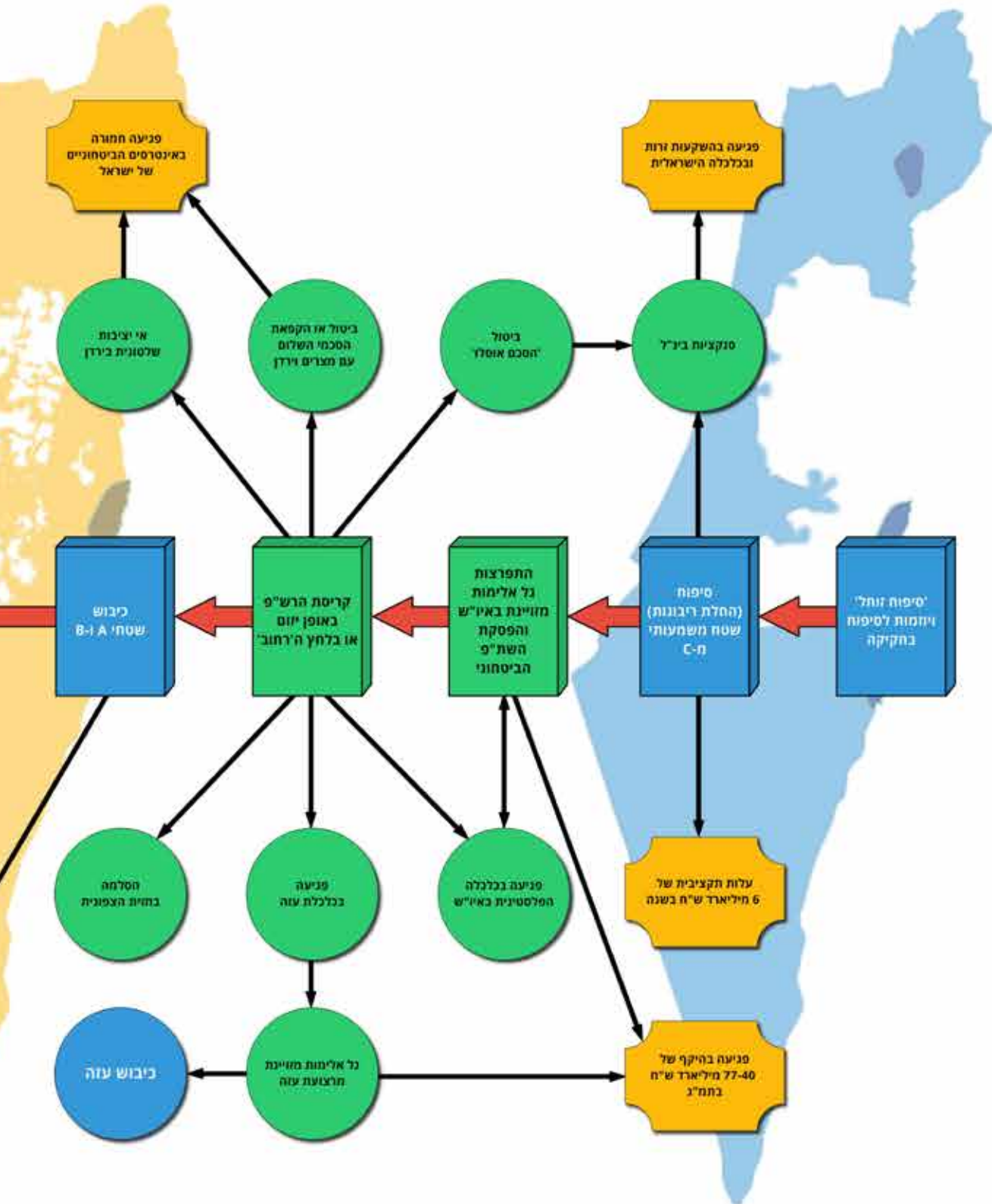
ההכרעה בין החלופות עלולה להיווצר בעקבות מאבק אלים בין האוכלוסייה היהודית והערבית.

לפיכך, ניתן להעריך כי מדינת ישראל לא תוכל לקיים את מצב הביניים לאורך זמן ותיאלץ להכריע בין פתרון של היפרדות מדינית בתנאים גרועים מהקיימים היום לבין פתרון המדינה האחת, מדינה בה כל תושביה שווים זכויות, שתי החלופות במסגרת הסכמה עם הפלסטינים באיו"ש וברצועת עזה.

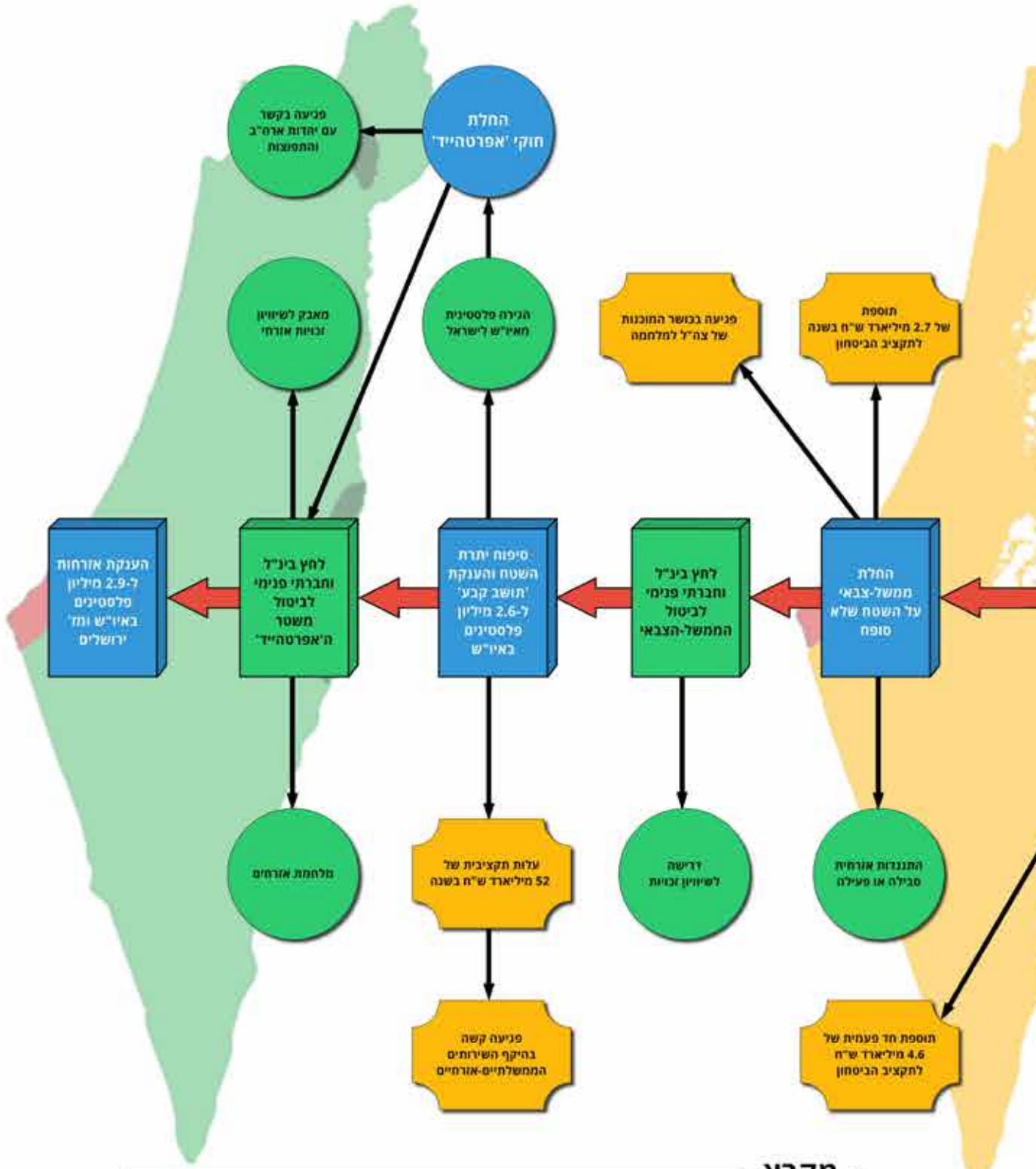
הן הצורך להכריע, והן ההכרעה בין החלופות עלולים להיווצר בעקבות מאבק אלים בין הפלסטינים (ואולי אף ערביי ישראל) לבין האוכלוסייה היהודית באיו"ש ובתוככי ישראל. במאבק זה עלולים לאבד את חייהם אלפים בקרב שתי האוכלוסיות.

תרשים 2: התפתחויות מהלכי הסיפוח והשלכותיהם.

מקרא
■ מהלכים ישראליים   ■ השלכות רמה א'   ■ השלכות רמה ב'

פרק ג': המלצות וסוף דבר

ניתוח מקצועי מלא של חלופות סיפוח שטחים באיו"ש חייב להתייחס להגדרת האינטרסים הישראליים ולהעריך את משמעויות והשלכות החלופות השונות במימדים המדיני, הביטחוני, הכלכלי, המשפטי והחברתי-פנימי.

על בסיס ההנחה שישראל שואפת להיות מדינת הלאום הדמוקרטית של העם היהודי, ולקיים את ערכי וציוויי מגילת העצמאות, נגזרים האינטרסים הבסיסיים הבאים:

- יכולת התמודדות צבאית, מדינית וכלכלית-חברתית עם כל איום חיצוני ופנימי;
- קביעת גבולות בטוחים ומוכרים לישראל;
- רוב יהודי מוצק בתחומי ישראל;
- שוויון זכויות אזרחי ומדיני לכלל אוכלוסיית המדינה;
- קבלת הכרעות לאומיות בדרכים דמוקרטיות, הזוכות לאמון ציבורי רחב;
- שגשוג כלכלי ורווחה לכלל שכבות החברה.

בהקשר לסכסוך הישראלי-פלסטיני, נגזרים האינטרסים הבאים:

- יכולת התמודדות צבאית, מדינית וכלכלית-חברתית עם כל איום מכיוון הישות הפלסטינית;
- יכולת התמודדות מול כל תרחיש עתידי של קריסת ההסדר עם הפלסטינים; קריסת ממלכת ירדן;
- שינויים ביחסי השלום עם מצרים; התגבשות קואליציות אזוריות כנגד ישראל וכיו"ב;
- רוב יהודי מוצק בתחומי מדינת ישראל הריבונית;
- גיבוש וניהול מדיניות הזוכה להסכמה לאומית רחבה בציבור הישראלי;
- מיזעור החיכוך בין האוכלוסייה היהודית לפלסטינית;
- קביעת גבולות בטוחים ומוכרים בין מדינת ישראל למדינה/ישות פלסטינית באיו"ש וברצועת עזה;
- יצירת תנאים לשגשוג כלכלי מתמשך בתחומי ישראל ובתחומי הישות הפלסטינית;
- יצירת תנאים להתפתחות חברה פלסטינית פתוחה ודמוקרטית המקיימת יחסי שלום עם ישראל.

לפיכך אנו ממליצים:

- יש להימנע מכל מהלך של סיפוח - 'זוחל' או בחקיקה, תחת ההנחה שגויה שניתן יהיה להכיל את התגובות הפלסטיניות, הערביות והבינלאומיות. להערכתנו חקיקת סיפוח, ולו חלקי, תוביל למיטוט הרש"פ ולהכרח בכיבוש מלא של איו"ש.
- יש לבצע עבודת מטה מקצועית בהובלת המל"ל ובהשתתפות מלאה של צה"ל ומערכת הביטחון, משרד החוץ, משרד האוצר, משרד המשפטים וגורמי מקצוע נוספים, כתנאי לביצוע כל מהלך סיפוח.
- יש לנהל כל מהלך סיפוח מתוך הסכמה לאומית רחבה ע"י הבאתו למשאל עם או בחירות.
- יש להציג לציבור תמונה ברורה, שקופה ומוסמכת של כלל משמעויות מהלכי סיפוח.
- סיפוח יוכל להתבצע אך רק במסגרת מדינית נרחבת יותר, כחלק מתהליך מדיני.
- בכל תרחיש, אין לספח אוכלוסייה פלסטינית ללא מתן זכויות אזרח מלאות. כל ניסיון למתן זכויות חלקיות יחשוף את ישראל לביקורת כמדינת 'אפרטהייד'.
- לא ניתן לנהל מהלכי סיפוח באיו"ש מתוך הנחה של בידול מלא בין איו"ש לרצועת עזה. כל מהלך באיו"ש יגרור תגובות חריפות גם מהרצועה.
- אשליית הסטטוס קוו מומחשת ע"י קריסתה ההומניטרית של רצועת עזה. יש להיערך לאפשרות קריסת הרש"פ.

- לעומת יוזמות סיפוח, העלולות להביא בלייה על החזון הציוני, על מדינת ישראל ליזום מהלכי היפרדות אזורית מהפלסטינים בעוד צה"ל נשאר אחראי על הביטחון באיו"ש עד בוא הסדר, ברוח תוכנית 'ביטחון תחילה' של 'מפקדים למען ביטחון ישראל'.

סוף דבר

מן המחקר הנרחב של תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל', שתמציתו מובאת במסמך זה, עולה כי:

מהלכי סיפוח יגרמו למדינת ישראל נזקים חמורים במישורים המדיני, הביטחוני, הכלכלי, המשפטי והחברתי-פנימי. משקלם המצטבר מסכן את עצם החזון הציוני.

מאחר שכל מהלך סיפוח חלקי צפוי להידרדר לביטול השת"פ הביטחוני, להתקוממות מזוינת ולקריסת הרש"פ, ולפיכך לכיבוש צבאי מלא של שטחי איו"ש ולהחלת ממשל צבאי, על מקבלי ההחלטות ועל הציבור בישראל להיות מודעים הן לדינמיקת ההידרדרות הבלתי נמנעת והן לתוצאותיה.

ממקבלי ההחלטות נדרשת מידה רבה של אחריות, ממלכתיות וענווה בבואם לעסוק בנושא, וחובה עליהם להיוועץ במיטב המומחים, בתוך המערכת הממשלתית הישראלית, בקרב החברה האזרחית ובקהילה הבינלאומית. העובדה כי עד כה לא בוצעו הליכי התייעצות מעין אלה היא מחדל משווע שרשויות ביקורת המדינה חייבות להידרש לו.

לאור משמעויותיהם של צעדים אלה, ובדומה להחלטות מדיניות על ויתור על שטחים, הכרעה על כל מהלך של סיפוח חייבת לבוא להכרעת הכנסת, ולהכרעת העם במשאל עם או בבחירות כלליות.

מפקדים למען ביטחון ישראל' היא תנועה לא מפלגתית של בכירי מערכת הביטחון בדימוס (צה"ל, שב"כ, המוסד ומשטרת ישראל) המבקשת לקדם יוזמה ביטחונית-מדינית שתוציא את ישראל מן המבוי הסתום בו היא נמצאת. התנועה חפה מכל אינטרס אישי או זיקה מפלגתית ופעילות חבריה נובעת מתוך דאגה עמוקה לגורל המדינה ולעתיד ילדינו ונכדינו.

בחזון התנועה שזורים יסודות ערכיים ואופרטיביים חשובים, ובהם השאיפה להסדרים ביטחוניים-מדיניים עם הפלסטינים ומדינות ערב הפרגמטיות, שיעניקו לישראל גבולות מוכרים וסופיים, ויבטיחו את ביטחונה ואת צביונה כמדינתו הדמוקרטית של העם היהודי.

www.cis.org.il